SAYI : 571 ✱ 29 MAYIS 1965
125 KURUŞ

AKİS

HAFTALIK AKTUALİTE DERGİSİ

1965 TÜRKİYESİNDE YAŞADIĞINI BİLEN BİR İŞ ADAMI

HAYRİ BARAN

ALTINYILDIZ'a
münhasır
BİR - NİSAN - EKİM - ÇEŞİDİ

Marmara

(vigoureux)

Hem % 100 yün
Hem tüy gibi hafif

MARMARA kumaşından mahdut
bir miktar piyasaya dağıtılmıştır.

ALTIN YILDIZ A.Ş.

Altınyıldız

AVRUPADA ARANAN YERLİ KUMAŞLAR

Sayı: 571 Cilt: XXXII Yıl: 12

Sahibi ve Başyazarı:
Metin Toker
Tel: 106196

Yazı İşleri Müdürü :
Y. Yüksel Erdem

Bu sayıda **Yazı** Kurulu:
İç Haberler Kısmı: Kurtul Altuğ, Güneri Civaoğlu, Teoman Erel. Egemen Bostancı (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) — Dış Haberler Kısmı: Halûk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan. Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil — Tiyatro: Naciye Fevzi, Lûtfi Ay — Musiki: Hikmet Şimşek

Resim
Ali Parmakerli

Kapak Kompozisyonu
SAN Organizasyon

Kapak Baskısı
Rüzgârlı Matbaa

Fotoğraf
T.H.A.
Erdoğan Çiftler

Yazı İşleri
Rüzgârlı Sokak No: 15/2
Tel: 11 8 9 9 2

P. K. 5 8 2

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1

Klişe
Hürriyet Klişehanesi
Birlik Klişe Atölyesi

Abone Şartları

3 aylık	(12 nüsha)	12.50 lira
6 aylık	(25 nüsha)	25.00 lira
1 senelik	(52 nüsha)	50.00 lira

İlân Şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3 0 0 0 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgarlı **Matbaa**
Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası
Ankara
Basıldığı tarih:
27.5.1965

A K İ S

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Bugün Türkiyede bir mesele tartışma konusu olmakta devam etmektedir: Sermaye!.. Aşırı sol ile aşırı sağ arasında cereyan eden bu tartışmada bir taraf sermayedarın emekçiyi istismarından bahsederken, öbür taraf bunlara "kızıl uşaklar"', «Moskova ajanları", ''komünistler" diye hakarette} yağdırmaktadır. Basındaki seviyesiz tartışmalar birbirinin anasına sövmelere, hırsızlık ithamlarına kadar varmaktadır. Ama bütün bu gürültülerin altında yatan fikir, sermayedarın namusluluğu veya istismarcılığı ana fikridir.

AKİS, yaşadığımız demokratik düzen içinde her fırsatta bu iki aşırı ucun hatalı yolda olduklarını belirtmeğe çalışmış ve sosyal adaletin, emeğin ve sermayenin -ama her an hesabı verilebilen sermayenin- bu memleketin ekonomik hayatında inkârı mümkün olmayan bir yeri bulunduğunu savunmuştur.

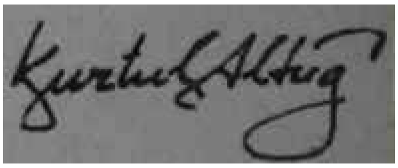
Bu haftaki AKİS'te, hesabı her zaman verilebilen sermayenin tipik bîr örneğini sunmaktayız. Armatör Hayri Baran, geçen hafta içinde bir basın toplantısı yaparak, umumî efkâra hesap vermiştir. Baranın hareketini bir örnek olarak kabul etmek yerinde olacaktır. Sermaye düvnnnı oldukları söylenenlerle savaşmanın tek yolu, sermayenin hesabını açıklıkla verebilmektir. Baran bunu yapmakla, kendisi gibi pek çok sermaye sahibine yeşil ışık yakmıştır. Onu başka armatörlerin, zengin iş adamlarının izlemesi memnuniyet verici olacaktır. Baranın AKİS'in kapağında yer almasının en önemli sebebi budur. Memleket ekonomisinde yapıcı rolü olan, vergi borcunu her yıl devlete dürüstçe ödeyen namuslu bir iş adamının elindeki sermayenin emek sömürücülüğü ile ne ilgisi olabilir? YURTTA OLUP BİTENLER kısmımızda yer alan "Özel Teşebbüs" başlıklı yazıda Baranın, hayat hikayesiyle birlikte, başarısının sun da verilmektedir. Ayrıca bizzat Baranın ağzından, sermayesinin hesabı da yayınlanmaktadır.Yazıyı ilgiyle okuyacağınızı tahmin ediyorum.

Son, haftalarda AKİS'in yine okunmadan edilemeyen bir dergi kimliği kazanmasında büyük rolü olan "İsmet Paşayla 10 yıl' adlı tefrikamız gün geçtikçe daha ilginç hale gelmektedir. Metin Toker, 1955 yazında İsmet Paşayı ve o günlerin siyasi olaylarım akıcı bir üslûp içinde vermeğe devam etmektedir.

Bu sayıda Nâzım Hikmetin hapishaneden Semiha Berksoya yazdığı mektuplara devam ediyoruz. Şairin hapishaneden yazdığı bu mektuplar, onun içinde bulunduğu ruh halini pek güzel aksettirmektedir.

AKİS önümüzdeki haftalarda sizler için yepyeni sürprizler hazırlamaktadır.

Saygılarımızla

içindekiler

Yıl: 12 Sayı: 571 29 Mayıs 1965 Cilt: XXXII

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

YURTTA OLUP BİTENLER

27 Mayısı anma töreninde halk
"Maziyi unutma"

Mîllet

Beş yıl sonra,

Bir ihtilâlin üzerinden bu hafta beş yıl geçmiş bulunuyor. Beş yılın sonunda, rejim bakımından oturmuş, iki askerî darbe teşebbüsünü yenerek o faslı kesin şekilde kapamış, ikinci serbest seçimini yapmaya hazırlanan bir memleket vardır. Hangi politikacı, seçim yatırımı diye ne söylerse söylesin, gerçek şudur ki Türkiyeyi bugünden yarına hiç bir tehlike beklememektedir:' Anayasa dışına çıkmış bir ıdarenin elinden alınmış olan memleket bir yeni ve daha ileri anayasanın nisamı j'çine sokulmuştur. Bu durum, geride kalan beş yıllık madalyonun başarılı tarafıdır. Türkiye, demokratik reji-, inin tartışıldığı bir ülke olmaktan çıkmıştır. Türkiyeyi kendi Görülmemiş Kalkınması uğrunda hak ve hürriyetlerinden mahrum edebileceğini sanan iktidar tarumar edildikten sonra aynı tarz hevesin bir başka sahibi daha tasfiye edilmiş ve bugün artık en aşırı uçlar bile "Parlamentoya şu kadar 'temsilci sokarak fikirlerini savunma" dan bahseder olmuşlardır. Türkiyeye ancak seçim yoluyla hakim olunabileceği fikri bir temel prensip olarak ortamımıza hâkim olmuştur.

Ama bu memleketin henüz halledemediği bir başka nokta vardır ve 27 Mayısın beşinci yıldönümünde o konu umumi efkârın büyük meselesidir. Fikir tartışmalarına beş yıl içinde alışılamamıştır. İki büyük damga her öne çıkana kolaylıkla vurulmaktadır: Komünist ve Emperyalist Uşağı. Bu damgalar lüzumsuz ve suni bir tozkoporan fırtına yaratmakta, zihinleri bulandırmaktadır. Bu yüzden konular dejenere olmakta ve iki ucun en Külhanbeyleri karılara, kızlara ve analara kadar dil uzatmayı daha kolay bulmaktadırlar. Bunlar, kendi çevreleri içinde gürültüler koparmakta, bilhassa aşırı uçlara has taktiklerle bazı küçük kuvvetleri büyük gibi gösterip onlara kendi sapıklıklarının amp lifikatöriüğü rolünü oynatmaktadırlar .

Ancak, İhtilâlin beşinci yılında görülen bir iyileşme alâmeti bu uçların yavaş yavaş itibarlarını kaybetmekte oldukları ve üzerlerindeki cilanın silinme yolunu tutmuş bulunduğudur. "Yeniliğin cazibesi" bilhasa aşın solun üzerinden kalkmakta ve o ucun bir kırık plak gibi hep aynı şeyleri tekrarladıktan sonra sermayeyi tüketince ya bir megalomanyak, ya da bir

HAFTANIN İÇİNDEN

Sermaye kendini artık bizzat savunacaktır!

Metin TOKER

Türkiyede sermaye, uzun yıllar, devletin jandarma himayesi altında yaşamıştır, çalışmıştır. Resmen ifade edilen prensip "Köylü Efendimizdir" de olsa, aslında, devlet köylüye ve işçiye karşı hemen hep, sermayeden yana çıkmıştır. Gerçi bu konuda, meselâ Saltanat devriyle Cumhuriyet devrini aynı saymanın imkânı yoktur. Sosyal şartlar büyük ölçüde değişmiştir. Ama bunun, esas dengeyi bozmadığı ve sermaye ne zaman hücuma uğrasa, devletin, hücumların doğru olup olmadığını aramaya dahi lüzum görmeden jandarmasını hücumcuların karşısına diktiği bir gerçektir.

Bugün başka bir Türkiye vardır. Bilhassa İhtilâlden bu yana gelişen, güçlüleşen cereyanlar devlete başka bir görev vermiş, yeni Anayasa, devleti fiilen de Jandarma Devlet olmaktan çıkartıp Sosyal Devlet yapmıştır. Bu devletin nazarında sermaye de, işçi de, köylü de aynı hak. lara sahiptir ve bunlardan birini, ötekine karşı jandarmayla korumak artık bahis konusu değildir. Devletin kuvvetlerinin görevi devlet nizamım, seçtiğimiz sistem ile rejimi, batılı hayat tarzım muhafaza etmektir. Bu kuvvetlerin başka bir sebepten harekete geçeceklerini, geçirilebileceklerini sanmak hataların en büyüğüdür.

Bu durum, elbette ki, rahata alışmış olan sermayeyi tedirgin etmiştir. İşçi haklarının sağlanması sırasında devletin tarafsız kaldığı ve iki cepheyi birbiriyle başbaşa bıraktığı görülmüştür. Sermaye, devletin himayesinden yoksun olarak işçiyle başbaşa kaldığında ne kadar hazırlıksız, boş ve dağınık bulunduğunu belli etmiştir. İşçi sendikaları görüşme masalarına hep, işveren sendikalarından daha seviyeli oturmuşlardır. Onların mevzuatı, usulleri, taktiği ötekilerden çok iyi bildikleri derhal farkedilmiş açık kapıları bulmakta onlar meharet göstermişlerdir. İşveren temsilcileri olarak gelenler çok zaman, kanunları ve mevzuatı bir yana bırakınız, toplumun şartlarından dahi haberdar bulunmadıklarını gözler önüne sermişlerdir.

Sermaye ile işçiler arasındaki bu farktan dolayıdır ki işçi haklarının sağlanması sırasında işçi sendikaları ağır basmışlar, avantajlar elde etmişler, büyük zamlar alabilmişler, sermayeye alışık olmadığı mükellefiyetler yüklemişlerdir. Sermayenin bundan ders alması, gerçeği görmesi, şartları anlaması, memleketteki kuvvetlere doğru teşhis koyması gerekirdi. Bunun tamamile yapıldığını söylemek güçtür. Bunu yapacak yerde sermaye, "eski iyi günler"i geri getirebileceği vaadini söyleyen siyasi teşekküllere bel bağlamış, onlarda ümit görmüş, onların devlet olmasıyla kendisinin gene jandarma muhafazasına alınabileceğini sanmıştır.

Bu gerçekleşmemiştir. Bu gerçekleşmemiştir, zira bunun gerçekleşmesine, imkân yoktur. Sermaye, memleketin tartlarım değiştirmek gibi tamamile akılsız bir zorlama yapacak yerde kendisini bu şartların çerçevesi içinde çalışmaya alıştırmakla müsbet yolu açabilirdi. Şimdi,- nihayet, bu istikamette gelişmelerin başladığım görmek memnunluk vericidir.

Türkiyede bir sermaye düşmanlığının bulunduğunu söylemek yalan değildir. Ama devleti, bu hücumlara karşı sermayeyi jandarmasiyla korumuyor diye sermaye düşmanlığına katılmakla suçlamak yanlıştır. Sermaye, hücumlara karşı kendini artık bizzat savunmakla mükelleftir. Sermaye, maddî bakımdan, bunu yapmanın bütün imkânlarına sahiptir. Parası vardır, pulu vardır, mütehassısları vardır, aklı vardır ve memlekette mantık konuşulduğu zaman bunu anlayan bir umumi efkâr mevcuttur. Bu umumi efkârı peşin hükümlü sanmak hatalı teşhistir. Ama umumi efkâr elbette ki hükümlerini, gözünün gördüğüne ve kulağının duyduğuna göre verir. Gözü bir sermaye görür ki kapalılık, gizlilik peşindedir. Kulağına sermayenin sadece "sermaye ürkektir, aman sakın ona dokunmayın"sesi gelir. Bu umumî efkârın sermayeden yana olmasının imkânı var mıdır? Hele sermaye adına konuşacak teşekkül veya temsilcilerin seçilmesinde bile şahsi menfaatlerin, şahsi rekabetlerin, şahsî hislerin ön plâna, çıktığını farketmek umumi efkârı sermaye dostu yapabilir mi?

Bu memlekete bir hususun gösterilmesi lâzımdır: Sermaye ancak bir perdenin, bir dokunulmazlık zırhının arkasında mı kendisini emniyette görmekte, ürkeklikten kurtulmaktadır, yoksa bir suça köşkte yaşayabilecek kadar kendine güveni Var mıdır? Eğer durum birinci durumsa, tâbiri mazur görünüz ama, çekiniz böyle sermayenin kuyruğunu! Sermaye ürkekmiş! Ürkmesin. Neden ürküyor? Açıklıktan, berraklıktan, ışıktan. Bunlardan ürken sermayenin bir hayrı olur mu? Olur. Ama kendine. Kendine hayrı dokunan bir sermayeyi ise, bir Sosyal Devlet niçin jandarmasıyla korusun? Sermayenin elbette ki kâr esasını gözeteceğini hiç kimse inkâr etmemektedir. Fakat kâr sermayeye bir de mükellefiyet yükler. Bugün toplum, sermayenin kârına karşı değildir. Bunu iyi bilmek, bunu iyi anlamak lâzımdır. Bu yapılırsa, marazi ürkeklik yüreklerden silinir. Bugün toplum, sermayenin kendine düşen mükellefiyetleri yerine getirip getirmediğinin tesbiti peşindedir. Bu mükellefiyetler vergi vermektir, bu mükellefiyetler sosyal adalet ilkelerine riayettir, bu mükellefiyetler normal ve medeni memleketler • sömürgeler değil - nisbetlerine uygun kâr nisbetine sahip olmaktır. Bir sermaye ki varlığına nazaran yılda yüzde 6,41 nisbetinde kâr etmiştir. Bu kârı 6 milyon lira olunca Kanunlar ve Gelir Vergisi olarak devlete 4 milyon lira vermektedir. Taptığı hizmetle memlekete bir yılda 20 milyon liralık döviz tasarrufu sağlamaktadır. Kendisi için çalışanları istismar etmemekte, ortalama ücret olarak bin liranın üstünde, en düşük ücret olarak beşyüz lira civarında bir para ödemektedir. Böyle sermayenin, böyle sermayedarın bu toplumun başı üzerinde yeri vardır. Muhteremdir, muteberdir ve değerlidir. Bu millet tarafından buna söylenecek laf, "Allah daha fazlasını kazandırsın" dan ibarettir. Ama, sermaye düşmanlığını bir siyasi felsefe olarak benimsemiş olanlar buna karşı da çıkmayacaklar, bir yerinden hücuma geçmeyecekler, demagoji yapmayacaklar mıdır? Tapacaklardır.

Tapacaklardır, fakat bunun bir tesiri olmayacaktır. Kira ancak temelinde gerçek bulunan ithamlar tesirlidir ve sermayenin gerçek tenkit konularını kaldırarak kendini bizzat savunması devletin jandarmasının savunmasından çok daha tesirlidir.

Zaten, herkes bir defa daha emin olmalıdır ki devletin jandarması kendine güveni olmayan sermayenin yanına koşmak için küçük parmağını kaldıracak değildir.

küfürbaz olarak belirdiğidir. Öteki tarafa gelince onun tehlikeli bir tempoyla aşınma yolunu tuttuğu kendi içlerindeki kimseler tarafından dahi ifade edilmektedir. Zaten doğrusu istenilirse bunlardan birinin hikmet sebebi ötekinden ibarettir.

Şimdi Türkiye için sıhhatli istikameti bulmak ve tutmak devri açılmıştır. Beş yıl az bir zaman parçasıdır, fakat bu beş yılda alman merhale kıyas edilmeyecek kadar büyük olmuştur. Bu, istikbal için güven veren bir faktördür.

Özel Teşebbüs

Nihayet bir ses

(Kapaktaki Armatör)

Güneşli bir İstanbul sabahında, Fındıklıdaki Denizcilik Limited Sirketinin, ufak toplantı salonunu dolduran 20 kadar İstanbul gazetecisi, daha toplantının başında çok ilgi çekici bir konuyla karşı karşıya olduklarını anladılar. Gazeteciler, Denizcilik Limited Şirketine, şirketin ortaklarından Hayri Baranın "Vergi Açıklanması" konusundaki basın toplantısı münasebetiyle gelmişlerdi.

Son günlerin en ilgi çekici basın toplamasını yapan Hayri Baran sağına İşletme Müdürünü, soluna Muhasebe Müdürünü almıştı. Gazeteciler ise. duvarlarında şirketin tankerlerinin resmi ve maketleri asılı salonun ortasındaki koltuklarda ve Baranın tam karşısında bulunuyorlardı.

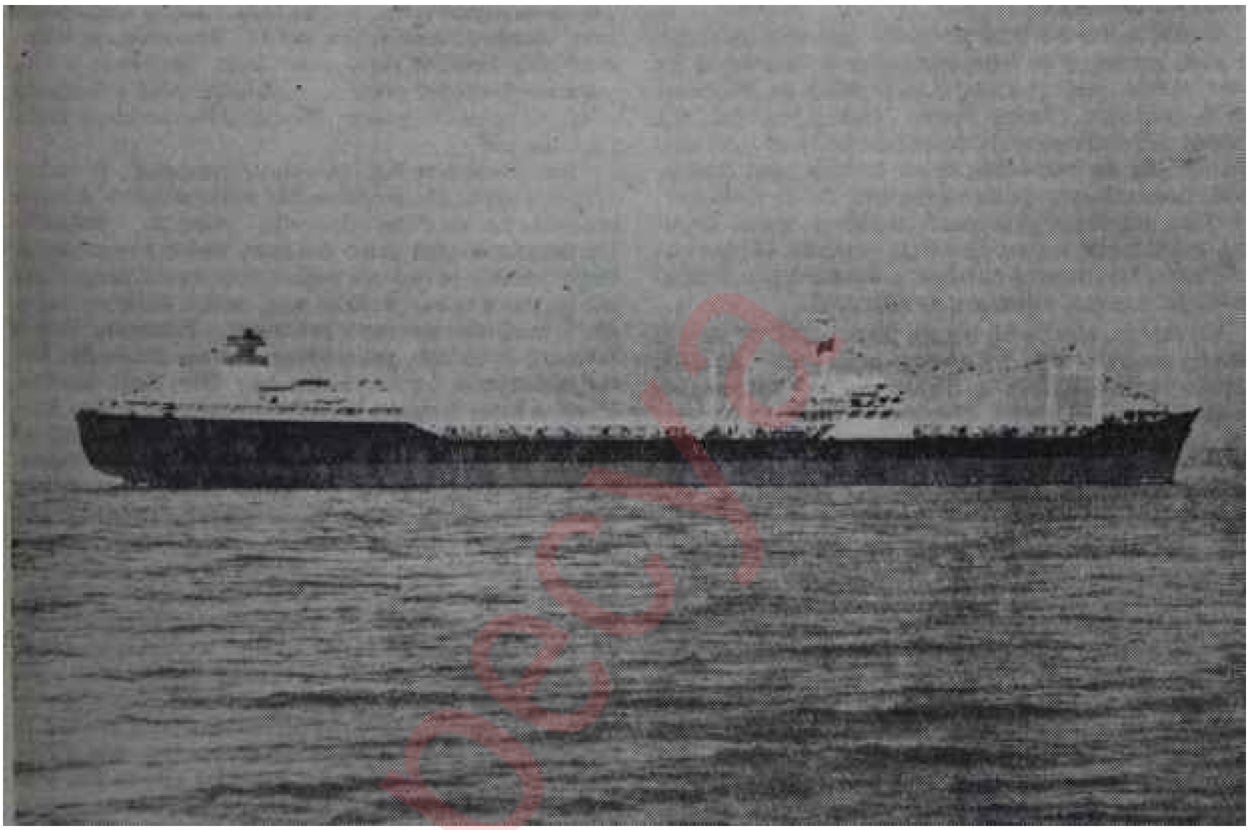
Hayri Baran konuşmasını yazılı olarak hazırlamıştı. Bunu sakin bir sesle okudu. 90 milyon lira değerinde bir ticaret filosunun yarı hissesine sahip bulunan 56 yaşındaki Hayri Baran umumî efkâra sadece Vergi Açıklanması konusundaki görüşünü söylemiyor, lehte olan bu görüşün bir icabı olarak da şirketinin bir yıllık durumunu umumî efkârın gözleri önüne seriyordu.

Ertesi gün bu basın toplantısı aktüalitenin en dikkate şayan bir hadisesi olarak hemen bütün büyük gazetelerde iri manşetler ve resimlerle yer aldı.

Karar saati

Türkiyede şirketler bilançolarını Nisan ayında verirler. Hayri Baran bu bilançosunu açıklamak kararını o sıralarda aldı. Bir takım üzüntüleri vardı. Özel Teşebbüs hücuma uğruyordu, Özel Teşebbüs kendisini iyi savunamıyordu. Hayri Baran olarak da kendisine karşı ithamlar yapılmıştı. Fakat Baran bunları sineye çekmemiş, namuslu her iş adamının yapması gerektiği gibi, ispat hakkım da tanıyarak mahkemeye gitmişti. Buna rağmen içinde bir eziklik vardı. Gecesini gündüzüne katarak çalışıyordu. En büyük zevki işinde başarılı olmaktı- Mesaisinin karşılığı olarak bütün ömrü boyunca kendisine ve sonra çocuklarına yetecek parayı kazanmıştı. Şeker hastasıydı. Onun için perhizdi. Akşamları içebildiği iki kadeh viski siyle Boğaziçinde, Yeniköydeki yalısı tek lüksüydü. Zaman zaman, haksız bulduğu hücumlar karşısında lanet olsun diyeceği geliyor, her şeyden vazgeçmek istiyor, "bunca didiş, sonra bunu söylesinler" diye düşünüyordu.

Ama amerikalıların tabiriyle bir "self made man = kendi kendisini yetiştirmiş adam" olduğu için mücadelecilik tarafı daima galip geliyor, sa-

Hayri Baranın ilk tankeri Barbaros

İlk adım

yaşı bırakıp kaçmayı küçüklük sayıyor, pabuç bırakmamaya gönlü daha fazla yatıyordu. Sonra, muvaffak bütün 14 adamları gibi ne kadar zor ve yorucu da olsa işine aşıktı, işinden amatörce bir zevk alıyordu, belirli bir hududu geçmiş olduğuna göre para kazanmanın maddî keyfinden çok manevî lezzetinden tad alıyordu.

Hayrı Baran hücumların büyük nis bette "bilmeme"den doğduğunu böyle üzüntülü günlerinde farketti ve bu onun için bir ışık oldu.Öyle ya. misal ortadaydı: kendisi. Ne kazandığını. ne vergi verdiğini, yaptığı işin mahiyetini biliyorlar mıydı? Bir gemi alırken ne heyecanlar çektiğini, bunların taksidi zamanları gece uykularının yok olduğunu, böyle bir çalışmanın insanı yıpratıcı taraflarını, kısacası, muvaffak olmanın zorluğunu, büyük başın derdini kaç kişi anlıyordu ki? Eee. bunu insanın kendisi söylemezse, kendisi, sanki bir sırmış. hattâ kabahat - miş gibi saklarsa umumî efkârın doğru hüküm yermesi kabil olabilir miydi?

Burada milyoner armatöre dış dünya bilgisi ve görgüsü yardım etti. Okuduğu gazetelerde, özel sütunlarda. şirketlerin yıllık. altı aylık, hattâ üç aylık hesap özetlerin görüyordu Oralarda her şey tam bir açıklık içinde cereyan ediyordu. Onlar aptal mıydı" Onlar neden hesaplarını saklamıyorlardı ? Sebepten neticeye varmak. Hayri Baran için güç olmadı. Oralarda para kazanmanın ayıp değil bir meziyet, itibar ve şeref vesilesi olması,bu açıklıktandı.

"Boyunu görelim!"

Hayri Baran bu usulü Türkiyede yerleştirmek. yaratmak kararını verdikten sonra bunu arkadaşlarına açtı Arkadaşları. Özel Teşebbüsün isimleri bilinen, kalbur üstü temsilcileriydi. İçlerinden çoğu Baranı teşvik ettiler. "Evet, çok iyi olur" dediler. Ama hemen hepsi "Hele sen bir yap ta..'* diye geride kalmayı ve akisleri beklemeyi tercih ettiler Şimdi, teşebbüsün başarı kazanmış olması, her halde gocunacak yarası bulunmayanları aynı yola itecektir.

Hayri Barana teşebbüsünün kendi - sine iki taraflı yıldırımlar çökeceği de hatırlatıldı. Bir defa. demagog aşırı sol üzerine hücum edip onu da,, kurmak istediği sistemi de paralamak isteyecekti. Belki de, İlâhların istediği kurban Hayri Baran olacaktı. Bundan başka, bizzat kendi kampından Baranı tenkit edenler, onu gösterişle suçlayacaklar, "Canım, sırası mıydı?" diyenler, çekemeyenler çıkacaktı. Tabii bu hislerin altında yeni bir tedirginlik sebebinin yaratılması da yatmayacak değildi. Bir çok büyük iş adamı düşünecekti: Ben de yapayım mı, yapmayayım mı?

Nitekim Hayri Baran konuşmalarında, zümresi mensuplarını aynı yola itmeye çalıştı. İlk basın toplantısını, ilk açıklamayı kendisi yapacaktı. Ama arkadan onu takip ederlerse, bu savunma bir mukabil hücum yerine geçerse Özel Teşebbüsün sesi o zaman çıkmış olacaktı ve bu bir münferit teşebbüs olmanın çok ilerisine atlayacaktı- Zümresi mensupları platonik destekle kalmayı tercih ettiler ve bir plân yapılamadı. Buna mukabil "şartlara göre yeni gelişmeler" prensibi tercih edildi

Hayri Baran kararından dönmedi

Dönmedi ve iyi etti. Zira hareketinin akisleri dediği gibi. "bir memlekette servet düşmanlığı cereyanları b?lirmişse buna karşı en iyi tedbir açıklıktır" kanaatinin umumî efkârda paylaşıldığını ve yaptığı hareketin beklendiğini gösterdi. Armatör Baran, zümresi mensuplarından görmediğini umumi efkârdan gördü.

15 yıllık bir emek

Türk armatörleri arasında ilk sırayı işgal eden Hayri Baranın yarı hissesine sahip olduğu Denizcilik Limited Şirketi 1952 yılında kurulmuştur. Ancak Hayrı Baranın armatörlüğe başlaması bu tarihten dört yıl öncesine rastlar. Kendini tamamen deniz sahasında yetiştiren, bu işin tahsilini yan maktan başka bütün dünyadaki gelişmelerini de dikkatle izleyen ve tereddütsüz deniz ticaretini memlekette en iyi bilen üç dört kişinin başında gelen Hayri Baran yıllardır kafasında yaşattığı hayali 1948 yılında gerçekleştirdi ve Mehmet Doğan ile birlikte 5000 tonluk Kozlu şilebini satın alarak, gemi sahibi oldu Baran ikinci gemisini bu tarihten iki yıl sonra, bu defa yâlnız basma satın aldı. Oğlunun ismi olan Pekin adını verdiği bu gemi 2500 tonluk idi. Bir müddet sonra Baran, deniz ticaretindeki en kârlı yatırımın şimdi tankercilikte olduğunu tesbit ederek 1952 yılında elindeki iki gemiyi, de tasfiye etti ve yanma bir de ortak almak suretiyle petrol nakliyatı ile meşgul olacak Denizcilik Limited Şirketini kurdu. Denizcilik Limited Şir-

Kulağa Küpe

Memleketleri kimler komünist yapar?

Şu Bölükbaşı ağzından keramet dökülen, inci saçılan bir adam. Gene ön hikmet söylemiş bulunuyor. Komünizm tehlikesi Türkiyede görülmemiş şekilde büyümüş.

Ne kadar doğru bir söz!

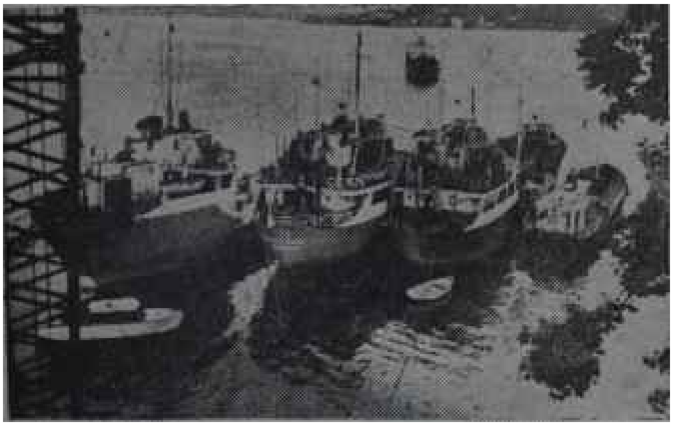
Bir iktidarın Bakanı, herkes Petrol Kanununun Türkiye lehinde değiştirilmesini isterken bir şirket avukatı gibi "Değişikliği lüzum yok" derse komünistlerin ekmeğine yağ mı sürülür, bal mı?

Bir iktidarın en tepesindeki zatın lâkabı "Morrisen" olursa ve o da bu lâkabına lâyık olmak için elinden geleni yaparsa komünizm tehlikesi büyür mü, büyümez mi?

Uzun yıllar bağlandığımız bir müttefikimiz bir gün bize "Bak. Kıbrıs yüzünden Rusya sana tecavüzı ederse ben yokum" der ve ilk fırsatta kendisi zavallı Domini'ke tecavüz ederse Moskovanın itibarı artar mı, artmaz mı?

Bir memleketin özel sektöründen yükselen ses hep açıklığın aleyhinde olursa, bir memlekette yabancı sermayenin taraftarları dâvalarını "aman sermaye ürkektir, zam-zum etmeyin, bırakın sizi biraz istismar etsin, hemen ölmezsiniz"' diye savunurlarsa, memleketin en büyük gazetelerini okumak suç sayılırsa kızıllar ellerini uyuşturmazlar mı?

... ve nihayet, bir koalisyonun kaderine bir Bölükbaşı hâkim olursa bir memleket, bir millet, ah ne olmaz, ne olmaz?.

Barana ait ufak tankerler ve bir römorkör seyir tecrübesinde

At binenin, kılıç kuşananın!

ketinin ilk gemisi 15.000 tonluk Barbaros tankeridir. Barbaros, dünya deniz piyasasındaki geniş kredi imkânlarından faydalanılarak % 10'u peşin, gerisi beş yıllık vâdeyle satın alınmıştır. Bu gemiden iki yıl sonra Baran, memleket dahilindeki petrol nakliyattı ile ilgili bir teşebbüse geçti. O yıla kadar memleket dahilinde deniz yoluyla yapılan petrol nakliyatı takalara yüklenen gaz tenekeleri ve varillerle olurdu. Petrolü gaz tenekesinde ve bidon içinde ahşap teknelerle taşımak sızan petrolün ufacık bir kıvılcımdan alev alması yüzünden çok tehlikeli 1-di. Nitekim Boğaz sahillerinde oturanların gayet iyi hatırlayacağı gibi bu teknelerde sık sık yangın çıkar hem döviz ödenerek yurda getirilen dünya kadar petrol heba olur, hem de insanca bir çok kayıplara uğranırdı.

Petrol nakliyatını bu iptidai usulden kurtaran ilk teşebbüsü Denizcilik Limited Şirketi yaptı ve Almanya tezgâhlarına 1000 tonluk Hızır Reis adını verdikleri tankeri ısmarladı. Hızır Reis aynı zamanda özel teşebbüsün doğrudan doğruya kızaktan indirdiği ilk gemi oluyordu. Denizcilik Limited Şirketi ikinci büyük tankerini 1959 yılında gene krediyle satın aldı. Turgut Reis acundaki bu tanker 18.500 tonluk idi. Turgut Reis alındığı zaman 4 yaşında idi ve özel teşebbüsün elindeki ticaret filosunun en genç gemisi idi-

İzmitte İpraş, Mersinde de Ataş rafinerisinin kurulması ile birlikte Türkiyede petrol nakliyatında yeni bir devre başladı. Türkiyeye dışarıdan sadece ham petrol geleceği için bu ham petrolü ancak süper tankerler nakledebilecekti. Denizcilik Limited şirketi 1962 yılında en büyük hamlesini yaptı ve Fransa tezgâhlarına daha önce başka yabancı firmalar tarafından sipariş edilen 50 bin tonluk bir tankeri ticaret filomuza katmak için teşebbüse geçti. Daha önce kredi ile alınan gemilerinin taksitlerinin ödenmesinde ve diğer ödemelerde Denizcilik Ticaret Limited Şirketi dünya piyasasında güvenilir bir isme sahip olduğu için, bu teşebbüsünü de gerçekleştirdi ve halen ticaret filomuzun en büyük gemisi olan Ata tankerine Türk bayrağı çekildi.

Ata tankerinin alındığı yıllarda Hayri Baran, doğduğu yer olan Beykozda küçük çapta bir tersane kurarak memleket dahili petrol nakliyatında kullanılan ufak tankerleri yapmıya başladı. Bugüne kadar bu tersanede Bizim Reis, Burak Reis, Piri Reis, Küçük Reis tankerleri yapılmış ve hizmete konulmuştur. Gene bu tersanede Ereğli Demir - Çelik tesislerine dışarı fiyatlarına nazaran bir milyon lira daha ucuza bir römorkör ve bir de palamar botu inşa edilmiştir.

Deniz kenarından denizciliğe

Hayri Baran 1909'da Beykozda doğmuştur. Babası subay olan ve ailesinde hiç denizci bulunmayan Baranın küçük yaştan beri en sevdiği şey deniz olmuş ve nitekim yüksek tahsil çağı geldiği zaman hiç tereddüt etmeden Yüksek Denizcilik Okulunu tercih etmiştir. 1925'de Yüksek Denizcilik Okuluna giren Baran 1929 da mezun olmuş ve Denizyollarının meşhur Gülcemal vapuruna dördüncü kaptan olarak çalışma hayatına atılmıştır. Kısa bir müddet, sonra gene Denizyollarında sigorta eksperliğinde bulunan Baran 1933 yılında İktisat Vekâleti Liman Hizmetleri Şubesi müdürlüğüne getirilmiş, 1935 yılında da mezun olduğu okula hoca olarak dönüp, denizcilik dersleri vermeye başlamıştır. 1940 yılında evlenen Baran ticarete ilk defa, hocalığı dışında bilirkişilik ve eksperlik görevlerinden aldığı ücretleri biriktirerek temin ettiği mütevazi bir sermaye ile 1942 yılında bir İthalâtçıya ortak olmak suretiyle başlamıştır. Baran bir yandan hocalık görevini yürütürken bir yandan da ithalât ve deniz nakliyatı müteahhitliği yapmış, bu işlerden biriktirdiği sermaye ile de 1948 yılında ilk gemisini almış, müteakiben bugünkü Denizcilik Limited Şirketini kurmuştur.

Baran Denizcilik Limited Şirketini kurduğu 1952 yılında da Yüksek Denizcilik ve Ticaret Okulundaki görevine veda etmiştir. İki erkek çocuğu olan Hayri Baran son derece çalışkan. işine bağlı bir kimsedir. İşinin dışında denizcilik ile ilgili bütün cemiyetlerde görev almış, müteaddit defalar türk denizciliğinin gelişmesi için kurulan komisyonlarda çalışmış, onlara başkanlık etmiş, Hükümet nezdinde teşebbüslerde bulunmuştur. Hayatının bir talihsizliği de işte bu sırada başına gelmiş, ismi Vatan Cephesi hikâyelerine karışmıştır. Baran Menderesin meşhur V-C. sine ne resmen, ne fiilen katılmıştır. Ama ismi ilân edildiğinde bunu tekzip edecek cüreti gösterememiştir. Zamanın şartları, zaten pek az iş adamına bu cüreti göstertmiştir ya...

Hayri Baranın Yüksek Denizcilik Okulu ile Deniz Harb Okulunda ders kitabı olarak, okutulan "Gemicilik" ve

Dikkatle Okunacak Sözler

Türkiyede ilk defa olarak bir büyük özel teşebbüs temsilcisî, armatör Hayri Baran umumi efkârın karşışına geçmiş ve bütün hesaplarını ilân etmiştir; Bu, önce, takdire şayan bir medenî cesaret örneğidir. Bu. her sermaye nin mutlaka sömürücü olduğu, zehabını vermek isteyenlerin yüzüne fırlatılmış bir eldivendir. İkincisi, 'temsil ettiği özel teşebbüs için gerçek kurtuluş yolunun itibardan geçtiği hususuna konulmuş doğru bir teşhistir Üçüncüsü, Hayri Baran mantıkî konuşmuştur. Memleketin sosyal hayatında yeni bir devrenin, açıldığını göstermek istidadında, olan ve bütün Basında geniş akisler uyandırmış bulunan bu konuşmanın tam metni şudur:

Seçtiğimiz batılı demokratik hayat tarzının, başka deyimle açık rejimin bir icabını yerine getirmek için sizleri rica etmiş bulunuyorum. O hayat tarzı içinde usul, bir memleketle çalışan, kazanan şirketlerin bütün hesaplarını umum! efkâra vermeleridir. Bundan dolayıdır ki batılı gazetelerde bu şirketlerin, yıllık, altı aylık, hattâ üç aylık bilançoları yayınlanmaktadır.

Ben iş hayatının ve ticaretin açık olmasına inanan bir kimseyim. Bir memlekette servet düşmanlığı cereyanları belirmiş ise buna karşı en iyi tedbiri açıklıkta görmekteyim. Bu itibarla Servet Beyannamesi veya Vergi Açıklanması gibi tedbirleri, malî ve ekonomik mânalarının çok üstünde toplumun ciddi bir ihtiyacını kaşılayan önemli sosyal adımlar olarak kabul ederim. Benim kanaatim vergisini ödeyen, müesseselerinde Sosyal Adalet ilkelerine saygılı, bütün hesap ve kitapları elbette devlette açık olduğu gibi umumi efkâra da açık olmasını öngören Şirket olsun veya şahıs olsun bütün özel teşebbüsün Türkiyede başı dik iş görme ve faaliyet gösterme imkânının mevcudiyetidir- 1965 Türkiyesinde para ile imanın kimde olduğunun gizli tutulması prensibinin günü geçmiş olduğunu hepimizin bilmesi lâzımdır.

Denizcilik Limited Şirketi olarak, kanun gereğince. 1964 yılı hesaplarımıza ait bilançoları Nisan sonunda tamamlamış ve ilgili resmi daireye vermiş bulunuyoruz, Durumumuz şudur :

Denizcilik Limited Şirketi, toplamı 85 bin 725 ton tutan yedi gemiye sahiptir. Bunlar, başta 50 bin tonluk "ATA" olmak üzere "TURGUT REİS", «BARBAROS", "ORUÇ REİS", "PİRİ REİS", "BURAK REİS" ve "KÜÇÜK REİS" tankerleridir. Gemilerin kıymeti 91 milyon 342 bin 85 lira 94 kuruştur. 1952 yılında kurulan Şirketin öz sermayesi 16 milyon 365 bin 133 lira 96 kuruştur.

1964 yılı Şirket gelirleri şudur :

A — Kabotaj seferlerinden elde edilen navlun	17.413.270,53
B — Dış hat seferlerinden elde edilen navlun	21.100.411 ,48
C — Tersane hasılatı ve diğer gelirler	603.950,01
	39.117.632 02

1964 yılı Şirket masrafları ise 33 milyon 155 bin 5 lira 26 kuruştur. Şirket 1964 yılında 5 milyon 962 bin 626 lira 76 kuruş kar etmiştir. Bu kâr Şirket varlığına nazaran % 6,41 nisbetini teşkil etmektedir.

Denizcilik Limited Şirketinin 1964 karına nazaran Kurumlar ve Gelir Vergisi miktarı 3 milyon 850 bin 664 lira 76 kuruştur. Şirket ayrıca İşçi Sigortaları işveren hissesi olarak 346 bin 265 lira 25 kuruş ödemiştir.

Denizcilik.Limited Şirketinde personel durumu şudur:

Şirkette 1964 yılında vasati personel yekûnu 300'dür. Memur, işçi vesair hizmetlilere ödenen senelik ücret, maaş ve ikramiyeler yekûnu 4 milyon 246 bin 384 lira 8 kuruştur. Şirket personeline ödenen ortalama maaş adam başına ayda 1.179 lira 55 kuruştur. Denizcilik Limited Şirketinde en az ücret, iaşe ve ibate Şirkete ait olmak üzere 440 lira 27 kuruştur.

Denizcilik Limited Şirketi tankerlerinin 1964 yılında Kambiyo Devre Beyannameleri mucibi tasarruf edilen bir yıllık döviz miktarı 21 milyon 100 bin 411 İîra 48 kuruştur. Şirketin kurulduğu tarihten bugüne kadar Kambiyo Devre Beyannameleri mucibi tasarruf edilen döviz miktarı 117 milyon 382 bin 119 lira 45 kuruştur. Şirketimiz bu hizmeti yapmasa idi zaruri olan bu nakliyat döviz mukabilinde yabancı bayraklı gemilerle yapılacaktı.

Bu hesabı vermek suretiyle Denizcilik Limited Şirketi bir usulün iş hayatımızda yerleşmesi gayesini gütmektedir. Bundan böyle her yılın Mayıs ayında Denizcilik Limited Şirketinin sorumlu idarecileri umumi efkârın karşısına çıkacaklar ve o yılla ait kazanç, masraf, kar ve vergi durumlarım açıklayacaklardır.

Basının sayın temsilcilerine memleketin menfaati olduğuna samimiyetle inandığımız bu usulün kurulmasında bize yardımcı olacaklarından dolayı Şirketimizin derin şükranlarını sunarım.

Ata tankerinde yapılan törende Baran **ve Vali** Akı
Akıl için yol birdir

"Modern Gemicilik" adlı iki kitabı ile muhtelif dergi ve gazetelerde yayınlanmış bir çok makalesi vardır. Baran özel hayatında son derece sakin, evine ve ailesine bağlı bir insandır .

Petrol nakliyatı

Hayri Baranın petrol nakliyatına girmesi, dünya denizciliğindeki gelişmeleri takip etmesinin neticesi olmuştur. Ama bu aynı zamanda, Türkiyede de yeni bir iş sahasını türk mü teşebbislere açmıştır.

Türkiyede petrol nakliyatı 1950 yılma kadar yabancıların inhisarında (kalmıştır. Türkiye hem dışardan getirttiği petrole ve hem de rayiç navlunlardan yüksek olan nakliyatına döviz ödemekte idi. Türk Ticaret Filosuna ilk tankeri Denizyolları almıştır. Müteakiben Hayri Baran Barbaros, Haşim Mardin Raman, Nâzım Kalikavan Rıza Kaptan tankerlerini almışlardır. Bu dört gemi ile Türkiyeye ithal edilen petrollerin yabancı tankerler tarafından nakledilmesi inhisarına son verilmiştir. Ancak Türkiyeye nakledilen petrolde rayiç fiatlardan çok yukarda bir fiat tutturarak ayrına karlı bir iş temin eden yabancı petrol şirketleri önce, Türk Ticaret Filosuna katılan bu tankerlerin işini sabote etmek yoluna gitmişlerdir. Şimdi de olduğu gibi o zaman da, büyük petrol şirketleri, sahip oldukları tanker filoları dolayısıyle kendilerine bağlı bulunan brokerlerin dahil olduğu "Pane" adlı teşkilât vasvtasiyie navlun fiatlarını ayarlamakta idiler. Türk Ticaret* Filosuna katılan gemileri sabote etmek için Pane teşkilâtı Türkiyeye yapılan petrol nakliyatı navlunlarını % 50 nisbetinde indirdi. Ancak zamanın hükümeti türk tankerleri içta .-at tesblt ederek yabancı şirketlerin sabotaj hareketinin önüne geçti.

Petrol nakliyatında bu devre petrol rafinerilerinin kuruluşuna kadar devam etmiştir. Petrol rafinerileri kurulduğu zaman ham petrolün nakli için ancak 40 bin tondan yukarı tanker ler kârlı olduğundan ticaret filosuna süper tankerlerin katılması icab ediyordu. Eldeki tankerler ise ancak kabotaj hatlarında, Mersinde rafine edilen petrolü memleketin muhtelif bölgelerine dağıtmakta faydalı olabilecekti. Bu yüzden Denizcilik Limited Şirketi, bir süper tanker mübayaasına bizzat girişirken Ulaştırma Bakanlığı nezdinde, Japonyaya tanker yaptıran Denizcilik Bankasını da uyarmış ve gemilerini 40 bin tondan büyük yaptırması tavsiyesinde bulunmuştur. Ancak Denizcilik Bankası geç kaldığından Japonyaya sipariş edilen Asım Alyanak ve Batman tankerleri 20 biner tonluk olarak inşa edilmişlerdir. Halet bu tankerler, ham petrol nakliyatındı elverişli olmadıkları için buğday nakliyatında kullanılmaktadırlar! Türkiyeye gelen ham petrolün ancak sekizde birini Ata tankeri taşımaktadır. Yani daha Ata gibi yedi tanker olursa Türkiyeye gelen petrol yalnız türk gemileri tarafından taşınabilecektir. Ata dışındaki nakliyatı halen ecnebi bayraklı gemiler yapmaktadır.

Zor sahada batan

Hayri Baranın havattaki başarısı zor ve çetin bir sahada olmuştur.

Türkîye Deniz Ticaret Filosu balonundan dünyanın en geri kalan memleketlerinden biridir. Halen memleketimiz dünyada 294 gemi ile 27. sırayı işgal etmektedir- Gemicilikte Türkiyenin bu kadar geri kalmasının başlıca sebepleri kanuni mevzuatın son derce iptidai olması ile gelip geçen hükümetlerin bu konuya gerektiği kadar egilmemosidir. Bunlar arasında kredi maritimin tesis edilememesi, gemi ipoteğine önem verilmemesi ile ithalat ve ihracatta türk gemilerine öncelik tanınmaması yer almaktadır. Ayrıca özel sektör içinde deniz sahasında çalışan iş adamlarının, bir ikisi müstesna, bir gelişme kaydetmemeleri, buna mukabil tamamen İlkel metodlarla çalışarak himayeye lâyık olmayan bir iş tarzı tutturmaları da gemiciliğimizin geri kalmasına sebep olan başlıca unsurlardandır. Armatörler gelişen deniz ticaretine ayak uyduramamışlar, bu yüzden eski tip gemileri işsiz kalmış, sonra da hurdaya ayrılmıştır. Son beş yıl içinde 24 gemi sahibi, gemisini kaybettiği için deniz sahasını terketmek mecburiyetinde kalmıştır. Deniz ticaretinin inkişaf etmemesinin bir diğer sebebi de bizde gemi inşa sanayiinin kurulmamış olmasıdır.

Şimdi Hayri Baran bunun peşindedir. Başarılı armatörün kanaati, Türkiyede gemi yapmanın kabil olduğu merkezindedir. Ancak bu yolun tutulman için bunun bir devlet politikası olması, yani gerekli kolaylıkların mevzuatla sağlanması lüzumu vardır. Düşünmek lâzımdır ki tersane bölgesinin neresi olması gerektiği dahi henüz kararlaştırılmamıştır. Ama Hayri Baran bu zorlukların da üstesinden geleceğini bilmektedir. Açıkta, berrakta, ışıkta çalışan özel teşebbüsün ve sermayenin elinden bir şeyin kurtulmayacağı, özel teşebbüsün ve sermayenin hangi devir Türkiyesinde yaşan dığını iyi bilen bu temsilcisinin daima ifade ettiği bir husustur.

Ziyaretler

'Kimse korkmamalıdır..."

Bir amerikan ajansını temsil eden amerikalı gazeteci nedense fazlaca hareketliydi. Aşın neşe ile örtmeğe çalıştığı bir tedirginlik duyuyordu ki, çıplak dansözlerin yaptıkları basın toplantılarına bile yakışmıyacak garip likler yapıyordu. Oturduğu arka sıralarda, gürültülü espriler savuruyor, sonra yüksek sesle gülerek parazitin ölçüsünü arttırıyordu. Nihayet daya namadı ve basın toplantısı yapan ada ma doğru ingilizce bir küfür savurdu Bir kaç kişi sinirinden güldü, gürültü artmışta. Büyük Elçi Rijof, "şşştı şşşt!" diye bu gazeteciyi sükûnete dâvet etmeye çalışırken, kuvvetli ingilizce bilgisi ile durumu anlayan ve hafifçe suratı asılan Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı Andrei Gromiko:

"— Bu ilişkilerin düzelmesinden hiç kimsenin korkmaması lazımdır!" dedi-..

Bu sözün tam yerini bulması, belki bir tesadüftür, belki de bu amerikan müfrit gazetecinin temsil ettiği ve dar kafalılardan" gelen endişelere verilmiş bir cevaptır. Gromiko sözüne devamla Türk - Sovyet ilişkilerindeki gelişmenin, sadece Balkanlarda değil, bütün Avrupada ve hatta bütün dünyada siyasî havanın üzerinde olumlu etkiler yapacağını belirtti ve Ankara ziyaretinin anlamını belirten şu iradeyi kullandı:

"— İki ülke arasındaki ilişkilerde belirli değişiklikler olmuştur. Fakat işin önemli yönü bu değişikliğin nisbetidir. Kanaatimiz odur ki, iki taraf arasında söylenen ve söylenecek güzel sözlerin ve karşılıklı ziyaretlerin çizdiği çerçeve, belirli müşahhas meselelerle ilgili kararlarla doldurulmalıdır. Bize işin en önemli tarafı, iki ülke arasında siyasi iktisadî ve kültürel meselelerin halli ve bu çerçevenin zengin bir muhteva ile doldurulmasıdır."

Andrei Gromikonun, geçen haftanın sonunda yurdumuzdan ayrılmadan bir gün önce, Ayrancıdaki şatafatlı yeni sefaret binasında yaptığı basın toplantısında en fazla önem verdiği nokta bu olmuştur: "Çizilen çerçevenin muhteva ile doldurulması..."

Sovyet Dışişleri Bakanı, iki ülke arasında daha önce yapılan temaslarla ve son Ankara görüşmeleri ile iyice belirlenen bu "çerçeve"yi de şöyle çizdi:

"— Ülkelerimizde farklı sosyal sistemler olmasına rağmen, başka bir ülkenin içişlerine karışmama ve egemenlik esasına saygı sureti ile bu ilişkiler geliştirilebilir..."

Dünyanın büyük gazete ve ajanslarını ve Türk basınını temsil edan yüzden fazla gazetecinin izlediği bu basın toplantısı, Türk - Sovyet münasebetlerinin geldiği noktayı ve Sovyet Dışişleri Bakanının ziyaretinin sonuçlarını bir gün sonra yayınlanan ortak bildiriden daha iyi gösterecek nitelikte ve açıklıkta geçti. Gromiko, bu basın toplantısında, Kıbrıs konusunda Sovyetlerin daha fazla adım atamıyacaklarını, fakat türk tezine yakın olan eski görüşlerinden de geri çekilniyeceklerini ihsas etmiş, fakat esas İtibariyle, Türk - Sovyet münasebetlerine bu meselenin esas ve ölçü olma-ını istemediğini söylemiştir. Bu toplantıda Gromikonun en çok kullandığı kelime "konkre" -müşahhas- olmuştur.

Gromiko basın toplantısında
Az söyleyip öz söyleyen

Gromiko, bir kaç defa, iki devlet sözcülerinin nazikâne beyanlarının "kâfi gelmiyeceğini" tekrarlamış, İki komşu ülke arasında iyi münasebetlerin gerçek mânada kurulabilmesi için, karşılıklı itimad sağlanmasının elzem olduğunu, son zamanlarda başlıyan temasların bu itimadı yaratabileceğini, söz konusu çerçeveyi aşmıyacak "konkre = müşahhas" ilerlemelerin ise ancak yaratılabilecek böyle bir zemin üzerinde sağlanabileceğini açıkça ifade etmiştir. Gromiko basın toplantısında gerçekçi bir dil kullanmış, istenilen mânada dostane münasebetlerin henüz sağlanabilmiş olmadığını kelime oyunu yapmadan söylemiştir. Bu arada, ortak bildirinin hazırlanmasında anlaşmazlık olup olmadığı yolundaki bir soruya verilen cevap, havalarda gezen çok' kimseyi uyandıracak derecede realisttir:

"— Elbette ki fikir ayrılıkları olacaktır. Bir ortak bildirinin hazırlanmasında anlaşmazlıklar olabilir. Yeter ki ortak bir dil bulunabilsin. Her iki taraf ta bu ortak dili bulmak için gayret göstermişlerdir-.."

Ayrılıklar - mutabakatlar

Gromiko, basm toplantısından sonraki Cumartesi günü öğle üzeri, toplu eşi ile birlikte Ankaradan ayrıldı. Saat 13'te dört motorlu İlyuşin uçağı Moskovaya doğru havalanmadan biraz önce, sözü çok edilen ortak bildiri iki. ülkenin başkentlerinde aynı saatte yayınlandı. Ortak-bildiride, "tarafların milletlerarası gerginliği azaltmak ve değişik sosyal sistemli devletlerin barış içinde birlikte yaşamalarını sağlamak için kendilerine düşen görevi ifa hususunda azimlerini teyid ettikleri" açıklandı. Ortak bildirinin ilgi çekici bir tarafı, büyük bir kısmının dünya meselelerine hasredilmiş olması, silâhsızlanmadan, sömürgecilik aleyhtarlığından Birleşmiş Milletler Teşkilâtının kuvvetlendirilmesinden dem vurulmasıdır. Bu arada Kıbrıs meselesinden kısâcâ bahsedilmiş ve daha önce varılan mülakatlar tekrarlanmıştır. Kültürel mübadele için 5 Kasım 1964 günü imzalanan ve Bölükbaşınınn hışmına uğrayan anlaşmanın uygulanmasına oundan sonra devam edilece-

ğı bildiride ifade edilmiştir-.

Bildiri bütünü ile, Türk ve Sovyet isteklerinin imkân oranında gerçekleştirilen orta yolunu göstermektedir. Türk Hükümeti, görüşmeler öncesinde Sovyetlerin bu defa da Kıbrıs adasında kurulacak bir federasyondan bahset melerini ümid etmiş, fakat Sovyetler daha önce bu yönde ettikleri bir lafı teyidden ileri adım atmamışlardır. Fakat Gromiko, basın toplantısında, Adada menfaatlerinin korunması gereken iki ayrı milî cemaatin bulunduğunu, Adanın toprak bütünlüğüne ve bağımsız olarak kalmasına Hükümetinin önem verdiğini açıklamıştır. Gromiko, Enosise karşı olduğunu da ima etmiştir. Öte yandan Türk Hükümeti, Adadaki rus kaynaklı silâhlar hakkin da tatmin edici izah istemiş, Gromiko ise, görüşmelerde, Kıbrıs Cumhuriyeti ile yapılan anlaşma dışında Hükümetinin Makariosa ağır silâh vermediğini, fakat dünyanın her yerinde amerikan yapısı silâh bulunabildiği, gibi -burada, radarlarla, ve amerikan üsleri ile teçhiz; edilmiş Türkiyeye bir iğne vardır- Kıbrısta da bulunabileceğini söylemiş, bu silâhların ikinci, üçüncü elden gitmiş olabileceğini kaydetmekle yetinmiştir. Gerçekten Türk Hariciyesinin de tesbit ettiğine göre, Kıbrısta, 1950 de imâl edilmiş ve Kore harbinde kullanılmış iki rus tankı vardır- Bunların kaçıncı elden Adaya ulaştığı bilinemektedir.

Ayrı ayrı ve heyetler halinde yapılan görüşmelerde, bâzı konularda ilerisi için zemin olabilecek lâflar edilmiş bazı konularda ise çok ihtiyatlı davranılmıştır. Meselâ, Gromiko, Türk - Sovyet sınırındaki karakolların müşterek tamirine dair bir teklifte bulunmuş ve bu reddedilmiştir. Yine Gromîko, Atatürk ile Lenin arasın da imzalanan dosttuk anlaşmasının bir benzerinin imzasını teklif etmiş, bu şimdilik erken görülmüş, fakat ortak bildiriye şu satırlar sokulmuştur:

"İyi komşuluk münasebetlerini çeliştirmek ve iki memleket menfaatlerine uygun karşılıklı itimadı takviye etmek gayretlerine, Atatürk ve Lenin zamanında kurulmuş geleneklerden mülhem olarak devam hususunda T.C. ve S.S.C.B. hükümetlerinin arzusunu teyid eylemişlerdir..."

Bu arada, yardım meselesi de söz konusu edilmiş, Gromiko, Türk Hükümeti projelerini ve planlarını gönderdiği takdirde, -Sovyetlerin fabrika ve diğer Konularda yapacakları incelemeyi müteakip tekliflerini bildirebileceğini ifade etmiştir. Buna Türk Hükümetinin cevabı, "şimdilik" böyle bir yardım talep edilmediği olmuştur. Bu konuşma ilerisi için bir mutabakat kapısını açık bırakacak şekilde yürütülmüştür...

Hasıla.,.

romikonun 17-22 Mayıs tarihleri aGrasında memleketimize yaptığı ziyaret şimdi geride Kalmıştır.Bu ziyaret sırasında yapılan görüşmeler ve alutan neticeler, batıdaki bazı yorumcuların yazdığı gibi "taviz"' esasına dayanmamış, tersine taraflar taviz hududuna girmemekte »itina göstermişlerdir. Türkiye, mensup bulunduğu batı blokuna ve imzaladığı savunma anlaşmalarına şüphe düşürecek herhangi bir adım atmadan gösterebileceği dostluğun azamisini ifade etmiş bulunmaktadır. Sovyet Rusya da, Kıbrıs konusunda, Makariosun çok iyi ilişkiler kurduğu tarafsız-bloku kızdırmanın eşiğine kadar yaklaşmış, fakat son adımı atmamıştır. Zaten iki ülke arasında çizilen dostluk çerçevesi muvacehesinde genel politika bakımından bunlardan daha fazla adım atılması beklenmemelidir. Meselâ Gromikonun, Esenboğada, İlyuşinin merdivenlerini çıkarken nasıl,

"— Kıbrıs Türktür. Türk kalacaktır!" demesi şaşkınlık yaratırsa, Türkiyenin de Sovyet dostluğu uğruna ittifak larmı zedelemesi aynı şekilde olmıyacak bir iştir. Bu yüzdendir ki, bu iki komşu ülkenin kurmağa çalıştıkları - münasebetler "tavizkârane"' değil, daha önceleri zararlı şekilde selâmı sabahı kesmenin lüzumsuzluğunu anlayıp, bundan sonra selamlaşmanın psikolojik şartlarını yaratmak niteliğindedir.

Bu son ziyaret, Türkiyede bir hükümet değişikliği -hem de sağa doğru- olduğu halde, Türk - Sovyet ilişkilerinin tedavisi meselesinde -bir değişiklik olmadığını göstermek bakımından faydalı olmuştur. Sovyetlerin davetini kabul eden Başbakan Suat Hayri Ürgüplü ile Dışişleri Bakanı Hasan Işık, daha önceki iktidar zamanında baş lamış olan bu yoldaki gayretlerin aksamaması için samimi gayret göstermişlerdir. Bu arada Muhalefetin, Tür kiyenin dış politikadaki yekvücut tutumu ispat zımnında gösterdiği -ve Bayan Gromikonun İsmet Paşanın yanağına konan busesi ile renk kâzanançabalar olumlu ve çok kimseye ders olacak niteliktedir. Bu dersten faydalanması gereken parti liderlerinin başında -faydalanmaz ya!-.- Gromikonun şerefine verilen davetlere katılmıyan ve bunu marifet sayan Böiükbaşı gelmektedir. Herkes sorumluluk, göster meğe çalışırken, tersine gitmeyi bir seçim kurnazlığı sayan Bölükbaşı, önümüzdeki günlerde suyu bu!andıracağa benzemektedir. Hazretin sesi, Sovyet Dışişleri Bakanı gittikten 24 saat sonra Eskişehirden, "en büyük tehlike ko münizmdir" diye yükselmiştir. Ancak, eskiden CHP dışındaki bütün partilerin kullandığı bu hücum sloganının» hiç olmazsa Türk - Sovyet görüşmeleri sırasında sadece minik bir partinin

Gromiko ve İnönü, Gromikonun yemeğinde

Dostlar

înhisarında kalması, yine de bir ilerlemedir.

Bu konuda belki daha çok spekülasyon yapılacaktır Ancak, bu son ziyaret de göstermiştir ki, iki komşu ülke, gerçekten iyi münasebetler kurmak istemekte ve bu eğilime sadece Kıbrıs meselesi değil mantıki mülahazalar etken olmaktadır. Bundan sonra, Ürgüplünün Rusya gezisi ile devam' edeceği anlaşılan münasebetlerin, bu ger çekçilik içinde devamı ve torpillenmemesi aklı başında kimselerin isteğidir.

C. K. M. P.

Quo vadis?

Geçen haftanın sonunda Cumartesi günü, CKMP Genel İdare Kurulu ile Grup İdare Kurulunun ortak toplantısı devam ederken saatlerin tam 181 gösterdiği sırada kürsüye gelen Genel Başkan Ahmet Oğuz, titrek bir ses le şunları söyledi:

"— Yeni İstanbul gazetesinde Aydın Doğan imzasiyle verilen haber doğrudur! Partinin yetkili organlarıyla te mas etmeden tek başıma yapmış olduğum hareketin vebali de benimdir. Bu vebali partime karşı ödeyebilmek için kürsüye çıktığım şu anda, istifa etmiş, müstafi bir milletvekiliyim... İstifa mektubumu saat 17.30'da Millet Meclisi Başkanına göndermiş durumdayım."

Oğuza karşı beliren öfke bu açıklama ile de yatışmadı. Ahmet Tahtakılıç ile Saadet Evren, yerlerinden:

"— Partiye ihanet ettin. Genel Baş kanlıktan da istifa et!" diye bağırdılar

Saadet Evren, kendisinin, bir parti kurucusu olarak, Oğuzun Genel Başkanlık yaptığı bir partide göreve devam edemiyeceğini açık açık söylüyordu.

Bu toplantıdan sonra Ahmet Oğuzun, gerçekten, istifa mektubunu Millet Meclisi Başkanlığına gönderdiği anlaşıldı. "Taraftarlarından Adalet Bakanı İrfan Baran ile Seyfl Öztürk teşebbüse geçtiler ve Sirmene ulaşmış olan mektubu, büyük ısrarlarla geri aldırdılar. Fakat bu partide, istifanın geri alınması ile işler durulmuş değildir.

Son gürültüler, zahiren Ahmet Oğuzun Celâl Bayar ve Saadettin Bilgiçle AP - CKMP birleşmesi yönünde yaptığı görüşmeler ve -kendi kendinevardığı mutabakatla ilgili olarak çıkmışa benzemektedir. Oğuz geçen hafta ki, İstifayla sonuçlanan toplantılarda, daha önce yaptığı bu görüşmeleri açıklamış, böylece, Bayarla Bilgiçin, eğer CKMP AP'ye İltihak ederse, bütün milletvekillerinin AP merkez kon-

Ahmet Oğuz
Yorgan giderken

tenjanından Meclise sokulacağı hususunda söz verdikleri ortaya çıkmıştır.

Oğuzun bu teşebbüsü ve Tahtakılıç ile Evrenin tepkileri, ilk nazarda CKMP deki fırtınaların tek sebebi olarak görünmektedir. Oysa karışıklık ve gürültülerin sebepleri daha derinlerde ve perdenin arkasındadır. Perdenin arkasındaki adam ise, Alpaslan Türkeştir!

Altaydan attığımız ok

Türkeş ve arkadaşları, CKMP'ye, 13 Kasım 1960'da MBK'dan elendikleri için gerçekleştirmek fırsatını bulamadık ları o karanlık "ülkü birliği" emelleri İstikametinde yeni teşebbüsler yapabilmek için girmişlerdir. Daima başa oynıyan Türkeş, CKMP'ye girdiği andan itibaren, CKMP'nin normal olarak seçimden sonra toplanacak olan Genel Kongresini daha öne aldırmak için çalışmaya başlamıştır.Öne alınacak olan Genel Kongre Türkeş ve arkadaşları için iki işe yarayacaktır: Genel Başkanlığı ve Parti yönetim kadrosunu ele geçirmek, Parti programım ülkülerine göre değiştirmek!.

İşin başında, Türkeşin "Partiye canlılık getireceğini" sanan Oğuz ve arkadaşları, bu "canlılık'in içinde kendilerinin olmıyacağını hissedince derhal tedbir aramaya koyulmuşlar, Genel Kongreyi de geri bıraktırmak için oyalama yollarına başvurmuşlardır. Ancak, Oğuz ve arkadaşları ayıldıklarında, daha önce Anadoluyu dolaşarak teşkilâtta geniş değişiklikler yapmış, Türkiyedeki bütün ırkçı, turana ve kafatasçılarla temas kurarak CKMP etrafında aşırılardan müteşekkil halkalar yaratmış olan Türkeş. börkünü giymiş, yayını ve sadağını kuşanmış, atma binmiş ve köprüyü geçmiş bulunuyordu. Oğuzu Bayar ve Saadettin Bilgice götüren sebep, bu ümitsizlik olmuştur. İşin ilgi çekici tarafı, Oğuza en büyük tepkiyi gösteren Ahmet Tahtakılıçın, Türkeş hesabına değil, kendi başına hareket etmesidir. -Fakat bu, neticede Türkeşin işine yaramıştır, o da başka!-. Şimdi CKMP içinde üç fikir vardır: Oğuz ve arkadaşları Genel Kongreyi geri bırakmak, Parti programında değişiklik yaptırmamak ve Türkeşi tasfiye etmek istemektedirler. "Gayritabii şeylerin hiçbirine taraftar değilim. Perde arkasında neler yapıldı, bilmiyorum!" diyerek, Türkeşe de taraftar olmadığını ifade eden Tahtakılıç ve Saadet Evren, Oğuzu devirebilmek için Genel Kongrenin öne alınmasını istemekte,fakat Parti programında herhangi bir değişikliğe karşı bulunmaktadırlar. Türkeş ise hem Genel Kongrenin öne alınmasını, hem de programın büyük ölçüde değiştirilmesini istemektedir.

Haftanın başında Pazartesi akşamı yapılan Genel İdare Kurulu toplantısında Tahtakılıç ve arkadaşlarının bilinçsiz desteğini kazanan Türkeş taraftarları ağır bastılar ve Genel Kongrenin Ağustostan önce yapılması yolunda bir karar aldırdılar. CKMP içindeki ve dışındaki bütün nasyonal sosyalistler, bu büyük kongreyi kazanarak, bir partiyi -tabiî, daha sonra da Türkiyeyi!- ele geçirmenin kavgasına girmiş bulunmaktadırlar. Gökhan Evliyaoğlu, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, açıktaki 14'ler ve daha tanınmıyan birçok "aşırı", bu kongrede galebe çalınırsa CKMP'ye gireceklerdir. Bu arada ,nasyonal sosyalistler güçlerini birleştirmek için Türkiyedeki bütün "milliyetçı" kisveli dernekleri bir federasyon haline getirmeye uğraşmaktadırlar. CKMP ele geçirilirse, bu federasyon, Partinin yarınki teşkilâtının nüvesi olacaktır. Türkeşin zaferi halinde CKMP Genel Sekreteri olacağı ifade edilen Muzaffer Özdağ, bir AKÎS'çiye, Parti programım değiştirmek üzere Genel Kongreye sunulacak program değişiklik taslağının "hazır" olduğunu söyledi.

Halen Genel Başkanlık makamında oturmakta olan Ahmet Oğuz ise büyük pişmanlık ve telâş içindedir. Oğuz, Sah sabahı kendisiyle konuşan AKİS muhabirine:

"— Yakında, bu memleketin ilerisi ve devlet nizamı bakımından ciddî açıklamalar yapacağım!" dedi.

Oğuzun açıklıyacağı, herhalde, çok geç farkettiği, nasyonal sosyalizme has metod ve niyetlerdir. Oğuz ,AKİS'çinın. Türkeş ve arkadaşlarının parti programında yapılmasını istedikleri değişiklikler ve bu değişikliğin lüzumu hakkındaki sorusuna ise şu ilginç cevabı verdi,:

"— Onlar bize. katılırken, programımızı kendi fikirlerine muvazi görmüşlerdi. Ama sonra işler değişti. Meğer plânları başka imiş!.."'

Partizanlık

Daha koltuk ısınmadan

Dörtlü Koalisyonun kuruluşundan buyana en büyük huzursuzluk kaynaklarından biri Sanayi Bakanlığı olmuştur. Bu Bakanlığın başına getirilen Ali Naili Erdem ise -elhak!- bu huzursuzluk ve güvensizliği somut hale getir m?kte yekta bir kişi olduğunu en Kısa zamanda belli etmiştir. Seçimlerden önce tam partizan bir düzeni gerçekleştirmek telâşı ve çabası içinde olan Erdemin bu tutumu. AP içinde dahi kıpırdanmalara, başkaldırmalara sebebiyet vermektedir.

Erdem, Bakanlık koltuğuna oturur oturmaz ilk yaptığı tasarruf, onbuçuk yıldanberi Bakanlığın Personel Müdürlüğünü yapmakta olan Mehmet Akdoğanı bu görevinden almak olmuştur. "lebbeyk"ci bir genel müdürler kadrosunu gerçekleştirebilmek için, bugünkü genel müdürleri değiştirmek gerektiğine inanmış olan Erdem, ilk olarak Sümerbank Genel Müdürünü kurban etmek istemiş ama, şimdilik bunu başaramamıştır .Sonra Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmeleri Genel Müdürü Cemal Kösteme el uzat miştir Seka Genel Müdürü, kısa bir süre içinde kendisini sevdirmiş, işçi babası olarak tanınmış, genç, çalışkan, ülkücü bir Genel Müdürdür. Bakan, bu Genel Müdür hakkında müfettişlerden isteğine uygun rapor alamayınca -çünkü ortada suç yoktur- Kösteme mecburi izin vermek yoluna gitmiştir. Oysa, kanunlarda "mecburi izin" müessesesi yoktur ve bu, tamamen kanun dışı bir tasarruftur. Kendisine bu husus hatırlatılınca da, Bakanlıktan yazılan mektupta bir küçük değişiklik yapılmış ve sanki Köstemin izin talebinin kabul edildiği şeklinde bir ifade kullanılmıştır! Böylece Ali Naili Erdem, kanun dışı tasarrufuna gerçek dışı bir kılıf hazırlamıştır. İş bununla da kalmamış, Köstemin yerine geçici olarak Emlak Kredi Bankasında görevli bulunan bir zat tâyin edilmeye kalkışılmıştır ki -kaderin cilvesine bakınız, bu zat da bir trafik kazası geçirmiştin- bu da 440 sayılı kanunun hem özüne, hem sözüne aykırı bir tutum ve tasarruf olmuştur. Köstemin, bir çeşit zor kullanılarak yerinden edilmesi çabası Sakadaki işçisinden memuruna geniş bir topluluğu büyük bir huzursuzluğa sürüklemiştir- Bu huzursuzluk yalnız Seka bünyesi içinde kalmamış, CHP iktidarında genel müdürlüğe getirilmiş olmasından başka suçu olmayan Köstemi İzmitin. AP'li senatörleri de savunmaya başlamışlardır. Köstem olayı. Erdemle AP'li senatörler arasında sert tartışmalara yol açmış, AP İzmit teşkilâtında ciddî huzursuzluklar başgöstermiştir. AP'li senatörlerle Bakan arasındaki bu çatışma, senatörlerin istifaya kadar varan tehditlerine yol açmıştır. Köstemin Seka Genel Müdürlüğünden ayrılmasının işçiler arasında büyük hoşnutsuzluk yaratacağını, bunun da seçim öncesinde AP'ys zarar vereceğini gören senatörler, Demirele istifa edeceklerini söylemişlerdir. Bu istifalar Demirelin aracılığıyla durdurulmuş ve meseleye bizzat Demirel el koymuştur. Demirel, "Bundan böyle Seka ile ilgili meselelerde doğrudan doğruya benimle temas edeceksiniz" demiştir

Köstem, geçen haftanın içinde, Sekalı işçilerin büyük sevgi gösterileri arasında gidip makamına oturdu. İşe başladığını da nazik bir telle Bakanlık makamına bildirdi. Şimdi, bütün çabasına rağmen Köstemi safdışı edemeyen Ali Naili Erdem, yeniden harekete geçmiş bulunmaktadır ve Genel Müdür aleyhinde rapor tanzim edebilecek, "kullanışlı" bir 'müfettiş aramaktadır. Ne var ki, bugünkü Bakanlık teftiş kadrosu içinde bu nitelikte müfettiş bulabileceği şüphelidir.

Ali Naili Erdem
Vay benim köse sakalım

Karabük Demir ve Çelik İşletmeleri Genel Müdürünü de kurbanları arasına sokabilmek için Erdemin göstermekte olduğu çabalar ise, gerçekten ibret vericidir

Ali Naili Erdem, Karabük Demir ve Çelik Genel Müdür Muavinini bir pazar günü bizzat kendi evinde kabul etti ve mamullere zam yapılması hakkındaki emri imzalayıp, eline tutuşturdu. Bu emre dayanarak İşletme zamma gitti ama, ortalık karışınca; Bakan, sanki yazılı emri kendisi vermemiş gibi, Genel Müdür hakkında soruşturma açmaya kalktı. Ama ne yazık ki, "talimat"la gönderilen müfettiş, ak - pak bir raporla döndü. Oysa Erdemin istediği bu değildi.

Bir günün beyliği

Sanayi Bakanı, güçlüğün kaynağını nihayet keşfetmiş bulunmaktadır. Bu güçlük. Bakanlığın Teftiş Heyetinden gelmektedir. Teftiş Heyeti genç, ülkücü ve dürüst bir kadrodur. Bakanın isteğine uygun raporlar vermemekte, soruşturmanın sonuçları kanun hükümlerine ve vicdanî inanışlara göre değerlendirilerek bildirilmektedir. Bu da Erdemin işine gelmemektedir.Öyleyse yapılacak iş, Teftiş Heyeti kadrosunu "kullanışlı" adamlarla değiştirmektir- Bu dâhiyane fikrin bulucusu Erdem, uygulamaya da geçmiştir. Her devirde "ben sizdenim" diyen, gözü hâlâ eski makamında kalan, ama Danıştayca çeşitti cezalar almış, hakkında "lüzumu muhakeme" kararı verilmiş olan. eski makamına kavuşursa hizmette asla kusur etmiyeceğini belirten Bakanlığın eski Teftiş Heyeti Reisinin gene aynı yere gelmesi için hazırlanan kararname, Ürgüplünün emriyle yürürlüğe konulmamış, geri çevrilmiştir. Ama, Ali Naili Erdem bu işin ardını bırakacak gibilerden gözükmemektedir.

Ali Naili Erdem, Özel Kalemindeki memurlarla bile tartışmaya girecek kadar, Bakanlık makamına yükselmiş bir kimsenin yapmaması gereken hareketlerde bulunmaktadır. Oldukça beceriksiz bir makyavelizm tatbikçisi olma sevdasında görünen Bakan, herhalde sağduyunun galebe çalabildiği ölçüde. başarısızlığa uğrayacaktır.

Sanayi Bakanlığındaki bütün gözler Ürgüplüye çevrilmiştir. Ürgüplü, herhalde bu Bakanlığı ve teşkilâtını Erdemin keyfî idaresine ve partizan tutumuna kolay kolay teslim etmiyecektir.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Vietnam

Döğüş devam ediyor

Dominik olayları patlak verdikten sonra bir süre ikinci plâna atılan Vietnam, geride bıraktığımız hafta içinde yeniden günün konusu oluvermiştir. Bunun başlıca nedeni, altı günlük bir aradan sonra, Amerikan ve Güney Vietnam uçaklarının geçen hafta Kuzey Vietnamı yeniden bombalamaya başlamalarıdır.

Washington'daki yetkililerin yaptık ları resmi açıklamalara bakılırsa, bu altı günlük ara, bombalanacak hedeflerin yeniden tesbiti için verilmişti. Fakat aynı yetkililer, gazetecilerin kulaklarına, bu aranın asıl amacının komünistlere barış görüşmeleri için bir fırsat vermek olduğunu fırıldamaktan da geri kalmamışlardır. Bazı kaynaklardan alınan haberlere bakılırsa, Birleşik Amerika bu allı günlük ara içinde Hindistan ve Kanadanın aracılığıyla Hanoi ile bir görüşme imkânı da aramıştır. Fakat bu araştırma hiçbir olumlu sonuç vermemiş olmalı ki, bombardımanlar geçen hafta yeniden başlamıştır.

Kantarın topu kaçınca

Amerikan uçakları, altı günlük aradan sonra giriştikleri yeni bombardımanda, savaşın başlamasından buyana ilk defa olmak üzere 20. enlemin yukarısına kadar çıkmışlardır. Moskovadan gelen haberler, bu kadar aşırı gidişin, şimdiye kadar işin içine karışmaktan dikkatle kaçınan Sovyetler Birliğini bile kızdırdığını göstermektedir. Nitekim Pravda gazetesinin geçen nallanın son gününde yayınladığı bir başyazı, önümüzdeki günlerde Sovyet politikasında Ur sertleşme beklemek gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Bu başyazıda bildirildiğine göre, amerikan saldırısı sosyalist blok içinde hareket birliğinin yeniden sağlanması gereğini ortaya çıkarmış bulunmaktadır. Sovyetler Birliği ve Sovyet komünist partisi bu birliği güçlendirmek için ellerinden gelen herşeyi yapmaya hazırdırlar. Bu amaçla. Sovyetler Birliği. 18 Nisanda yayınladığı bildiriye uygun olarak. Kuzey Vietnama yapılan yardımı arttırmaya hazırlanmaktadır. Hatırlanacağı gibi. 18 Nisanda yayınlanan bildirdi. Birleşik Amerikanın Kuzey Vietnama yaptığı saldırı şiddetlendiği takdirde Sovyet hükümetinin Vietnama yardım için gerekli bütün tedbirleri alacağı söyleniyordu.

Lyndon Johnson
Yanlış hesaplar

Pravdanın bu başyazısından sonra, batılı başkentlerde, Sovyetler Birliğinin Vietnama gönüllü yollayacağı konusundaki söylentiler yeniden kuvvetlenmiş bulunuyor. Öteyandan, Londrarla yayınlanan Sunday Express gazetesi de, Hong Kongdan aldığı haberlere dayanarak. Komünist Çinin önemli; sayıda kuvvetle aralarında , füzeler de bulunan savaş malzemesini Komünist Çin - Kuzey Vietnam sınırına yığdığını bildirmektedir. Gazeteye göre, iki haftadanberi askerî birliklerin gidiş - gelişleri o dereceye varmıştır ki, Pekin ile Kanton arasındaki demiryolu sivil trafiğe kapatılmıştır. Yine iki haftadır Güney Çindeki öteki demiryolları da sivil trafiğe kapalıdır.

Sunday Express gazetesi, Güneydoğu Asyadaki diplomatik çevrelerin Komünist Çin birliklerinin bu yer değiştirmesini iki nedene bağladıklarım bildirmektedir. Birincisi, Mao Çe-tung Vietnama müdahaleye karar vermiştir. İkinci olarak, gene Mao Çe-tung amerikalıların Çini bombalamaya hazurlandıklarına inanmaktadır. Nedeni ne olursa olsun, Komünist Çin bir sere işin içine girince değil yalnız Asyada, bütün dünyada kanın gövdeyi götüreceğinden şüphe edilmemelidir. •

Akılsız başın cezası

Kısa sürede doğruyu eğriden ayırıp gerçekçi bir politikaya dönmezse. Başkan Johnson Vietnamda politik başarısızlıklarının en önemlisine uğrayacaktır- Son olaylar en küçük bir tereddüde yer vermeyecek biçimde gös t ermiştir ki, hiçbir işe yaramayan bom bardıman politikasında ısrar etmek dünyayı uçurumun kenarına itmekten başka birşey değildir. Bu bombardımanlar, içinden yıkılmış olan Güney Vietnamı kurtarmaya yetecek nitelikte değildir. Güney Vietnam halkı Amerikanın kendi sırtlarından giriştiği bu savaşın anlamını kavramaktan çok uzak, günlük geçim derdi içindedir. Saygondaki yöneticiler, halkın deste ğini kazanamamışlardır. Daha geçen hafta patlak veren yeni bir darbe denemesi, Amerikanın patronajı olmasa Güney Vietnam ordusunun da şimdiye kadar çoktan bölüneceğini açıkça ortaya koymuş bulunmaktadır.

Bütün bunlara bakılınca, Birleşik Amerikanın Asyadakl komünist yayılmasını durdurmak için çok yanlış bir ülke seçtiğinden şüphe edilemez. Fakat Başkan Johnson bu yanlışını kabul etmedikçe de. Hanoi ile Pekin elbette ki kendileri için çok elverişli olan mücadeleyi sürdürüp gidecekler, koca Birleşik Ameriakyı güçlükten güçlüğe iteceklerdir. Johnson bu duruma akıl erdirip işi her ne pahasına olursa olsun görüşme masası başına aktarırsa ne âlâ, yoksa bütün dünyanın başına gelecekler vardır.

Lâtin Amerika

Can derdindeki koyunlar

Latin Amerika ülkeleri, kuzeydeki büyük komşularının gölgesinde yakarlar. Ondokuzuncu yüzyılın başlarında ilân ettiği Monroe doktrininden buyana, bu büyük komşu, bütün Lâtin Amerikayı kendine sömürge alanı olarak seçmiştir. Bölgedeki bütün ekonomik kaynaklar amerikan sermayesinin

elindedir. Yöneticiler Amerikaya hoş görünen kimseler arasından seçilirler. Washington, Lâtin Amerikadaki imtiyazlı durumunu korumak için bu Ülkelerdeki mutlu azınlıklarla ve ordularla işbirliği yapar. Nasılsa seçimle işbaşına gelebilmiş bütün radikal politikacılar, sırtlarına vurulan bir koskoca "komünist" damgasıyla, ordunun aracılığıyla işbaşından indirilirler, sınır dışına atılırlar. Başkan Johnson'ın Dominike yaptığı çıkarma, şimdi işin içine bir de doğrudan doğruya askerî müdahalenin girdiğini göstermektedir. Tablo böylece tamamlandıktan sonra, Lâtin Amerika ülkelerinin neden devamlı huzursuzluk içinde olduğunu anlamak çok kolaylaşmaktadır.

Başkan Johnson, Dominike müdahalesini, Dr. Bosch taraftarlarının tam işbaşına gelmek üzere oldukları bir arada yapmıştır. Dr. Bosch ve arkadaşları komünist olmaktan çok uzak kimselerdir. Fakat bunların Dominikin ekonomik kalkınmasını sağlamak için amerikan çıkarlarına dokunmaktan kaçınmayacak türden kimseler olduğuna da şüphe yoktur. İşte bu kadarı, teksaslı politikacıyı kuvvet kullandırmaya yetmiştir. Fakat o kadar düşüncesizlikle ve büyük bir aceleyle kullanılan kuvvet ,şimdi Birleşik Amerikanın başına dert olmuştur.

Başkan Johnson Dominik'te bir açmaz karşısındadır. Askerlerini, geri çekse, amerikan müdahalesinden sonra sayıları daha da çoğalan Bosch taraftarları iktidara mutlaka kendi istedikleri bir insanı getireceklerdir. Oysa amerikan müdahalesi bunu önlemek için yapılmıştır. Askerler geri çekilmese, Birleşik Amerika bütün dünyada Dominiki fiili işgal altına almış bir devlet olarak tanınacak, Lâtin Amerikada zaten azalmış olan itibarını büsbütün kaybedecektir, üstelik, amerikan işgali altında geçen her gün, Dominikteki milliyetçileri daha da kuvvetlendirecektir. Bu bakımdan, Birleşik Amerika Dimyata pirince giderken evdeki bulgurdan da olmak tehlikesiyle karşıkarşıyadır.

Bolivyalını çilesi

Başkan Johnson'ın anlayamadığı nokta şudur: Lâtin Amerikada sağcı rejimlere karşı ayaklananlar yalnızca komünistler değil, kendisinin bütün Birleşik Amerika vatandaşlarının en kutsal hakkı saydığı insanca yaşama peşinde olanlardır. Amerikan sermayesi mal derdinde koşarken, bu insanlar can derdindedirler- Başkan Johnson'ın kendi vatandaşlarına kutsal bir hak olarak tanıdığını başkalarından esirgemeye elbette ki hakkı yoktur.

Geçen hafta Bolivyada olup bitenlerde Birleşik Amerikanın bu anlayışsız davranışlarından doğan acıklı olaylardır. Ülkenin tek tabii zenginliği cilan kalay madenlerinin amerikan sermayesinin elinden alınarak, devletleştirilmesini bir türlü affedemeyen Birleşik Amerika, bu işi yapan Başkan Paz Estenssoro'yu işbaşından uzaklaştıran Kası m964 darbesini bir süre tereddütle karşılamış, fakat bu darbede üstünlüğün sağcıların elinde kalmasından sonra Bolivya ekonomisine yeniden elkoymak çabasına düşmüştür. Bu çaba, Bolivyalı solcuların, özellikle Estenssoro'nun eski yardımcılarından Juan Lechin'in şiddetli muhalefetiyle karşılaşmıştır. Bunun üzerine işbaşında bulunan General Barrientos juntası Leohin'i ve arkadaşlarını sınırdışı etmiş, bu davranış yüzünden de geçen haftaki karışıklıklar patlak vermiştir.

Olaylarda Kasım 1964 darbesine katılan solcuların bu akılsız davranışının da payı vardır. Son zamanlarda Birleşik Amerikaya yeniden yakınlaşmak zorunda kalmasına rağmen Paz Estenssoro gerçek bir Bolivya milliyetçisiydi. Onu devirmek için sağcı subaylarla birleşmek solculara şimdi pahalıya patlamaktadır. Bu akılsızlık en çok Birleşik Amerikayı memnun etmiştir. Amerika şimdi, sağcı juntanın üzerine baskı yaparak, hoşlanmadığı kimselerden kolayca kurtulmaktadır.

TİYATRO

Ankara

İstanbul turnesi

Tiyatro mevsiminin kapanmasıyla beraber İstanbul sahneleri biribiri ardından Ankaraya akın etmeğe başlarken. Devlet Tiyatrosu da İstanbula gidiyor. Hem de Bale, Tiyatro ve Opera bölümlerinin tam kadrolarıyla ve en güçlü oyunlarıyla...

Bu satırlar AKİS'te çıktığı zaman bu turne başlamış, hattâ programda yer alan önemli oyunların prömiyerleri verilmiş olacaktır. Programın başında, 1200 kişilik büyük Şan sinemasında verilecek bale temsilleri gelmek tedir. Devlet Tiyatrosunun Bale bölümü 24 Mayıs akşamı İstanbul seyircisine ilk türk balesi olan Ferit Tuzunun "Çeşme Başı"sını ve "Giseile"i sunacaktır. Bilindiği gibi "Çeşme Başı"nm koregrafisini ünlü ingiliz bale uzmanı Dama Ninetts de Valois çizmiştir. Eserin Ankarada gördüğü olağanüstü ilgiyi İstanbulda da göreceği muhakkaktır. Bale temsillerine ait biletlerin iki gün içinde temamen satılmış olması da bunu göstermektedir Bale bölümü bu programı iki akşam tekrarlıyacak. iki akşam da -gene "Çeşme Başı"' ile -"Yalnız" ve ''Satranç" balelerini temsil edecektir.

Tepebaşı Tiyatrosunda verilecek Tiyatro bölümü temsili Anton Çekhof un "Vanya Dayı"sından ibaret olacak ve ünlü alman sahne adamı, misafir rejisör Hans Schweikart'ın, mevsim sonunda Ankarada sahneye koyduğu "bu güzel oyun" 25 Mayıs akşamından itibaren bir hafta süreyle oynanacaktır. Cüneyt Gökçer. Şahap Akalın. Ayten Kaçmaz ve Çiğdem Selışık gibi seçkin bir sanatçı kadrosuyla oynanmakta olan "Vanya Dayı'nın da İstanbulda geniş bir ilgi göreceği tahmin edilmektedir.

Nihayet, gene Şan sinemasında,. 29 Mayıs akşamından itibaren Nevit Kodallının son operası olan "Gügameş" temsil edilecektir, İstanbulda üç defa tekrarlanacak olan bu opera, bilindiği gibi, aynı konuyu daha önce tiyatro olarak işlemiş olan -"Tanrılar ve İnsanlar"- Orhan Asenanın bir livresi üzerine bestelenmiştir- Doktor olarak çalışmakta olduğu Batı Almanyadan. kısa bir süre için., yurda dönmüş, olan Orhan Asena "Gilgameş"in İstanbul temsillerinde bulunacaktır.

Öte yandan, haber aldığımıza göre. "Gilgamış"te başrolleri oynıyan ve şimdi Avrupada bulunan Belkis Aran ile Ayhan Baran da İstanbul temsilleri dolayısıyla yurda çağırılmış ve Ankaraya gelmiş bulunmaktadırlar, ,

1 Piyes gördüm

Oyun: "Yerma", (Oyun, 2 bölüm).
Yazan: Federico Garcia Lorca.
Çeviren: Tahsin Saraç.
Tiyatro: Devlet Tiyatrosu (Yeni Sahne).
Sahneye koyan: Ergin Orbey.
Dekor-Kostüm: Hüseyin Mumcu-

Konu: Ankara seyircisi "Bemarda Alba'nın Evi'yle tanıdığı Lorca'nın aynı sahnede, bu sefer "Yerma"smı görmüş oldu. Katı bir şeref duygusunun, çevreden gelen gelenek ve töre baskısının yarattığı bunalımı, İspanyanın gözalıcı renkleri ve yakıcı sıcaklığı içinde, hüzünle, ama şiirle yaşatıyor Lorca. Sevmediği, sevemediği adamlarla evlendirilen, bütün mutluluk umutlarını, bir türlü sahibolamadıkları bir çocuğa bağlıyan, o umudu da yitirince ölmekten ve öldürmekten başka kurtuluş yolu bulamıyan zavallı köy kadınlarının dramıdır bu- Lorca'nın oyunu, hayli işlenmiş olan bu dram etrafında, geri bırakılmış toplumların güçlü bir hicvini yapıyor, böylesin; toplumlarda kadını saran derin yalnızlığı, çaresizliği duyuruyor.

Oyniyanlar: Gökçen Hıdır (Yerma), Halûk Kurdoğlu (Juan), Tülay Artuk (Maria). A Ülkü Ülkümen (Victor), Faize Kutlar (1. Yaşlı Kadın), Meh-k Tartan (Dolores) vs.

Beğendiğim: Hüseyin Mumcunun yerli rengi vuzuhla veren güzel dekor ve kostümleri içinde Ergin Orbeyin. Lorca havasını, onun İspanyasının kokusunu duyuran sahne düzeni- -Özellikle görümcelerin sessiz oyununa kattığı esprit-. Oyuna adını veren başrolde Gökçe Hıdırın, çok ölçülü bir içyâşama içinde, Lorcanın ünlü kahramanı "yaşatan" güçlü, etkili ve çekici oyunu. Ülkümenin -Görümcelerin otomatizmini hatırlatan oyunu içinde- Juan'a vermeği başardığı duygulu ifade. Faize Kuharla Melek Tartanın çizdikleri pittoresk yüzler. Nihayet Nevit Kodallının yerli kokuyu yansıtan ve folklor unsurunu değerlendiren güzel müziği.
Beğenemediğim: Duygulu sahnelerde - Lorca'nın buruk realizmine aykırı düşen - romantik ışık oyunları.
Sonuç: Zevkle seyredilen bir Lorca, ahenkli bir oyun.

Naciye FEVZİ

Yeni Sahnede "Yerma"

Geri kalmış toplumun dramı

SABO

Güneş Şehri Antalyanın Yegâne Plajı

KUM ve DENİZ

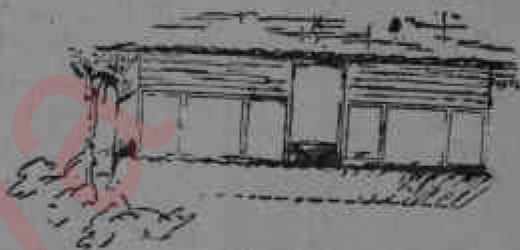
NEFİS MANZARA

ORKESTRA - MÜZİK

PLÂJ

MÖTEL

CAMPİNG

NEFİS BALIKLAR

RESTAURANT

MÜSTAKİL DUŞ VE TUVALETLİ
TAM KONFORLU ODALAR

ODA, KAHVALTI, ÖĞLE, AKŞAM YEMEKLERİ ve PLÂJ ÜCRETİ DAHİL TEK KİŞİ İÇİN KOMPLE FİYAT: 50 TL. CAMPİNG ŞAHIS BAŞINA 5 TL.

(AKİS: 334)

Tüli'den haberler

"Yaş otuzbeş.."

Rahmetli şair Cahit Sıtkı Tarancı «Otuzbeş yaş" şiirini büyük bir hüzünle yazmıştı ama. Hürriyet gazetesinin genç ortağı Erol Simavî otuzbeşinci yıldönümünü büyük bir neşeyle kutladı. Bu münasebetle Yeşil - tcöyde. Çınar otelinde muhteşem bir parti verildi- Erkekler smokinli, kadınlar tuvaletliydi. Gecenin en şık kadım da tabiî Belma Simavi idi. İstanbu'un meşhur terzisi Muallâdan bir flbise giymişti.

Erkekler arasında iki kırmızı smokin dalgalanıyordu. Biri meşhur bankacılarımızdan İzzet Cintav, öteki Ali Germillili idi. Neo - liberal Prof, Aydın Yalçın ise smokinsizdi!. Erol Simavi onu partisine, hemen oracıkta, ayaküstü davet etmiş. Eski devrin Yaylacılarından Turan Akarca, yakında, Küllükteki çiftliğine gitmeye hazırlanıyor. Orhan Erkanlı ise Kurşehirde seçim kampanyasına-. Ferda Kahraman. Cote d'Azur yolculuğunun hazırlığı içinde.

Erol Simavî. otuzbeş yılı güzel bir kalabalık, neşeli bir geceyle geride bıraktı. Kadınların hepsi birbirinden şıktı. Çifçilerin selvi boylu güzel kızlarının da bir hayli sükse topladığı söylenebilir.

Ne ise hâlin o çıkar fâlin

Eski Meclis Başkanı Korâltân evleniyormuş- Şu günlerde herkes bu evliliğin dedikodusunu yapmakla meşgul, "Daha neler !" diyorlar. "Bu kadar beklemesi bile şaşılacak bir şey" diyorlar ve tabii eski hikâyeleri tazeliyorlar. Dilin kemiği yok ya "Koraltan kaç yaşında?" diye hesaplıyorlar. Saçlarını boyadığı için yaşını kestirmek zormuş.

Koraltanın kendini bir delikanlı gibi hissettiğinden hiç şüpheniz olmasın. O yaşta bir erkeğin düğün heyecanı duyması için çok sağlam bir kalbi olması lâzım değil mi? Gelin hanıma gelince... Söylentiler doğruysa, Koraltan Ayvalığın AP'li Belediye Başkan Yardımcısı Gönül Karaca ile evleniyormuş. Gönül Karaca, evlilik yolunda biraz yaya kalmış, öteki kardeşlerinin hepsi evlendiği halde bir türlü evlenememiş bir kadın. Evlilik konusunda bu kadar müşkülpesent oluşunun bir sebebi varmış: Kalbinde başka bir aslan yatarmış!

Ayvalık Belediye Başkan Yardımcısı, Ayvalığı turistik bir cennet yapmak için çok çalışmıştı, şimdi eski Meclis Başkanıyla balayı yaşarken çalışmalarını ihmal etmese bari!.

Karaca ailesi bu evliliğe çok gönüllü görünmemekle beraber, "karar .Gönül Karacaya alt" diyorlarmış.

Prof. Afetinanın mektubu

Prof. Afetinandan bir mektup aldık. Profesör, fransız devlet adamı Massigli Türkiyeye geldiği zaman yapılan açık oturumla ilgili ve bu sayfada çıkan haberimiz üzerine uzun bir açıklamada bulunmuş. Bu açıklamadan sonra. Prof. İnanın Meclis tutanaklarıyla ilgili konuşmasını herkesin yanlış anladığına hükmetmek lâzım. Meğer kadın tarihçimiz, o günki açık oturumda, belli bir süreden önce Meclis tutanaklarının incelenemediğini söylemek istemişmiş.

Leblebici Horhor sahnede

Operadan bîr grup, şu günlerde. "Leblebici Horhor"un provalarını yapmakla meşgul. Bu, özel bir çalışmadır. Opera sanatçıları tatil aylarında biraz para kazanmak i da... Rejiyi Nihat Akçan, orkestrayı Fethi Kopuz yönetiyor. Operacılar bu işe girişirken Ayhan Aydana güvenmişler. "Tanınmış soprano birçok sebepten sevilen, beğenilen bir insan, popüler bir isimdir, afişlerde, programlarda onun ismi olunca oyun tutar, gişe kazanır" diye düşünmüşler. Ayhan Aydan güzel yüzü, hafif yuvarlak vücudüyle "Leblebicinin Kı" rolüne de biçilmiş kaftan, fakat operacıların hâyâlini gerçekleştireceği biraz şüpheli Çünkü geride birçok üzüntüler bıraktı, sağlık durumu iyi değil, devamlı çalışamıyor. Yıl boyunca hazırlandığı operalara çıkması bile kısmet olmadı. Şimdi bütün provalara gidiyor, arkadaşlarını destekliyor, ama seyircilerini hayâl kırıklığına uğratabilir.

Ayhan Aydan, geçen akşam Atatürk Bulvarının meşhur meyhanesi Laternaya geldi. Yanında erkek kardeşi ve soprano Sevda Aydan da vardi. Nihat Akçan da onların masasına oturdu. Sevda Aydan şarkılar söyledi, Nihat Akçan türküler, Ayhan

Ayhan Aydan Laternada

"İç bade, güzel sev..."

Opera, sanatçıları "Leblebici Horhor"un provalarında

Biraz da özüm için

Aydan sadece dinledi, meyhanedekiler de onu seyrettiler, yüzünde, gözlerinde derin bir hüznün gölgesini gördüler.

Sabahı şerifler..

Devlet Tiyatrosu İstanbula gitti, "Vanya Dâyı"yı, "Gilgames" operasını. "Çeşme Başı" balesini oynayacaklar. Sanatçıların kimi şehirde Pera Palas otelinde, kimi de Floryâda kâlıyor. Ayten Kaçmaz ile Cüneyt Gökçer de ilk defa aynı odada kalıyorlar. Bu durum birçok kişinin ağzını açık bırakıyor. Meğer onların evlendiğini bilmiyorlarmış. Oysa Cüneyt Gökçerle Ayten Kaçmaz evleneli neredeyse yıl olacak!..

Baş olmak önemlidir!

Alpaslan Türkeş. CKMP'deki başkanlık savaşını açtı. Partinin Bulvar Palasta verdiği yemekti* kendisini bir görmeliydiniz! Çalımlı bir başkan pozuyla ortalarda dolaşıyor, başta Ahmet Oğuz, Hasan Dinçer, Enver Kök, Ahmet Tahtakılıç, bir çok partili de onu dikkatle izliyordu. CKMP'-lllerin yemeğine tarafsız Başbakan Ürgüplü ile Dışişleri Bakanı Hasan Işık ve eşleri de geldiler. Gecenin en canlı konusunu, Gromikonun gelişi teşkil etti.

Konu açılmışken, bir haber daha termekte fayda var:

Sovyet Dışişleri Bakanı ve sevimli eşi, Ankarada "Çeşme Başı" balesini de seyrettiler. Temsilden sonra da balecileri candan kutladılar. Gromiko resim çekilirken elindeki kadehi bıraktı :

"- Baleyi içkili seyrettiğimi zannetmesinler" dedi.

Gecenin yıldızları Meriç Sümen, Karagöz ve Hacıvattı-..

Münasiptir!

Bekar diplomatlarımızdan Behçet Tüzemen evlenmek için izin istemiş, fakat izin verilmemiş, diyorlar. Yakışıklı Umum Müdür kiminle evlenmek istemiş, niçin verilmemiş, diye soruyorlar. Bu izin, Bakanlık ailesinden hürriyeti seçen gül gibi bir genç kadınla evlenmesi için istenmiş ve verilmemişse, doğrusu isabet olmuş, vermeyenleri tebrik etmek lazım. Dışişleri ailesinin şu transfer geleneği bozulsun artık.

Objektifler ve insanlar

Geçen harta iki rotograı sergisi açıldı. Biri Fikret Otyamın "İnsan Manzaraları", öteki Mustafa Türkyılnuusın "Objektif 65"i. İki sergide de insanlar konuşuyordu: Fakirlik, açlık, yıkılmış gecekondular, yalnızlık... Bir çok Bakan, milletvekili ve senatör, bu sergileri gelip gezdiler. Otyamın sergisinde tabiî senatörler çoğunluktaydı. Bu sergiyi Demirelin de seyretmesini diliyorlardı, İmar ve iskân Bakanı Recai İskenderoğlu bazı fotoğrafları yaşlı gözlerle seyretti, Bakanlık odasının duvarına asmak üzere iki de fotoğraf aldı. Acaba, kendisinden sonra gelecek Bakanların gözlerine çivilensin diye mi?

Kumar ve bütçe

Golf Kulübündeki Las Vegas gecesine Sovyet Büyük Elçiliğindeki kabul resminden büyük bir grup geldi. Aralarında Birleşmiş Milletler delegemiz Orhan Eralp ve Nato elçimiz Muharrem Nuri Birgi de vardı. Bir aralık Orhan Eralp de şansını denedi. Eralp, Birleşmiş Milletler oturumlarından fırsat bulup da Las Vegas'a gitmeye henüz vakit bulamamıştı. Eh, bundan sonra gitmesine de lüzum yok herhalde.

Golf Kulübünde o gece gerçekten bir Las Vegas havası vardı. Birçok amerikalı, ağızlarında çikletler, açık yakalı gömleklerle makinelerin başında oyun oynuyorlardı. Orhan Apaydın, New-York'da bile bu kadar amerikalıyı bir arada göremediğini söylüyordu. Muharrem Nuri Birginin esprileri ise büsbütün başka konudaydı.

Las Vegas gecesinin geliri ne kadar, henüz belli değil. Ama Golf Kulübünün güzel bir mutfağa kavuşacağı söyleniyor. Ne yaparsınız, bazı işlerimiz ancak kumar geliriyle yürütülebiliyor, Golfcular da mutfaklarını genişletmek için bu yolu seçmişler. Kendilerini tenkit edenlere, devletin de spor-toto oynattığını, hatta Toto Bakanlığı kurduğunu hatırlatıyorlar!

Gırgır
Gırgır
Gırgır

GIRGIRLA
SÜPÜRMEK ZEVKTİR.
YORMAZ VE
TOZ KALDIRMAZ

Gırgır

(AKİS: 329)

1965 YILINDA
2.5 MİLYON LİRA

* Fevkalâde apartman daireleri
* Çeşitli, zengin para ikramiyeleri

AKBANK

Vadeli her 100, vadesiz her 200 liraya ayrı bir kur'a numarası

(AKİS: 328)

GÜR

GÜR HALI SÜPÜRGESİ,
GÜR MEYVE PRESİ,
MİNİK HALI SÜPÜRGESİ

TÜRKİYE G. SATICISI GÜR Tic. Ltd. Şti. Ankara

(AKİS: 330)

SOSYAL HAYAT

Moda

Yaz çiçekleri

Geçen yılın aksine bu yıl küçük çiçekli yazlık kumaşlar, ipekli empilmelerde olsun, kotonda olsun çok modadır. Bu yıl bol etekler yeniden sahneye çıkmakla beraber, tutunan moda, etek uçlarına doğru zengin pli kaşelerle açılan prenses biçimi, vücuda yakın elbiselerdir. Bu şekilde çok açık yakalı, tam kolsuz, 'küçük çiçekli sade görünüşlü elbiseler yatan en çok giyilen elbiseler olacaktır. Bu açık ve sade elbiselerin etekleri zaman zaman ayni kumaştan bir volanla veya yakalan beyaz fisto ila süslenmektedir. Tabii bu son modeller daha çok gençkız modelleridir.

Çıplak yaz elbiseleri yanında, küçük çiçekli şömizye elbiseler ve çiçekli erkek biçimi gömlekler de çok modadır. Bunlar bazen dar pantalonlarla, bazen de etek içine giyilmektedir. Zaten birçok pantalon - bluz kıyafetinde de bluz pantalonun içindedir ve kıyafet bir kemerle tamamlanmıştır.

Küçük çiçekli kumaşlar şık pikeler şeklinde de çok kullanılmakta ve bunlardan düz etekler üzerine giyilen ceketler veya pardesüler yapılmaktadır. Bu arada küçük çiçekli yaz çantaları, küçük çiçekli yaz şapkaları, başı bağlamak için eşarplar, çiçekli k merler, çiçekli ayakkabılar, çiçekli güneş şemsiyeleri de dikkati çekmek-, tedir. Tanınmış bir fransız terzisi son yazlık defilelerinde çiçekli bir pantalon teşhir etmiştir- Manken bu pantolonla eş kumaştan bir kravat takmış ve bluzunu pantalonun içine giyinmiştir.

Mevsimin başka bir büyük yıldızı da "beyazadır.. Düz beyaz elbiseler, beyaz pardesüler, beyaz tayyörler aynı şekilde modadır. Mevsimin düz beyaz elbisesi biraz romantik bir elbisedir. Genel olarak, volanlarla veya fisto ile yahut nervürle süslenmiştir ama, bu süsler çok ölçülü şekilde kullanılmış ve yazın beyaz elbisesi şık bir küçük elbise olarak ortaya atılmıştır.

Yazın beyaz tayyörü de oldukça Spor bir tayyördür. Çok tutunan böyle bir modelde cep kenarları renkli makine dikişiyle süslenmiş, aynı dikişle yalancı cep şekilleri çizilmiştir. Beyaz tayyörler daha çok çiğ beyazdır ve karışmamış ketenden yapılmaktadır- Daha abiye yazlık beyaz döpiyesler ise, genel olarak, tam kolsuzdur.

Yeni modaya bir örnek
Nasıl çicek gibi değil mi?

Seçimler

Oyumu sana verdim

Uzun boylu siyah saçlı, ince yapılı kadın, apartmanın alt katının kapısını çaldı ve bir süre bekledı. Elinde tomar tomar kâğıtlar, bir de tükenmez kalem vardı. Nihayet kapı açılınca, nezaketle, gülümsedi ve kendisine merakla bakan kadına:

"— Seçim kütüklerinin askıdan indirilmesine iki gün kaldı. Acaba yazıldınız mı?" dedi

Kapıyı açan kadın bir süre düşündü. Yazılmışlardı, fakat yeni taşındıkları için hangi muhtarlığa bağlı bulunduklarını bilmiyordu re kontrolü yapmamıştı.

Uzun boylu, ince yapılı kadın telâşlandı. Kütüklerin askıdan indirilmesine iki gün kalmıştı. Eğer acele etmezse, muhtemelen oyunu kullanamıyacaktı. Çünkü yeni taşındıklarına göre. yeni muhtarlıkta kaydı yoktu-

Tomarla kâğıdı koltuğunun altına sıkıştırdı. Elindeki sokak haritasına' " baktı ve evin numarasına göre, hangi muhtarlığa bağlı bulunduğunu tespit ettikten sonra, muhtarlığın yerini tarif etti ev sahibesine, hemen bu akşam muhtarlığa uğramasını salık vererek oradan uzaklaştı. Daha dolaşacak en aşağı on apartman vardı.

Bir soluk durdu. saatine baktı. Nasıl olsa yemek saati geçmişti. On apartmanı da tarayıp -iş: bitirmeye karar verdi. Ondan sonra elindeki to–arı ilgilileri teslim edecekti yandaki apartmana girdi.

Partili gönüllüler

Olay, haftanın başındaki Pazar günü Yüksel caddesinde geçti Kapıyı çalan kadının adı Naciye İzgi idi. Seçmen kütüklerinin askıya aşıldığı günden itibaren Başkent sokaklarını taramaya koyulan, vatandaşları oy kullanmağa çağıran CHP'li kadınlardan biriydi.. CHP'li kadınlar CHP'li gençlerle beraber, merkez üçe Çankaya. Yenimahalle ve Altındağdâ ilçe teşkilâtlarına yardımcı olarak derhal harekete geçmişler ve sokakları bir bir taramağa koyulmuşlardı. Uğradıkları evlerde hiç bir siyasi propaganda yapmıyorlar. yalnızca oy kullanılması bakımından herkesin kütüklere yazılmasını sağlamak istiyorlar, yazılınıyanlan kaydederek kontrole tabi tutmak üzere bağlı bulundukları ilçe parti teşkilâtına ve muhtarlığa bildiri - yârlardı.

CHP'li kadınlar ve gençler CHP Genel Başkanının bir sözü üzerim harekete geçmişlerdi. Genel Başkan, seçim faaliyetlerinin görüşüldüğü bir toplantıda seçim seferberliği ilân etmiş ve ilk hareket noktasının seçmen kütüklerinin kontrolü olacağını belirtmişti. İnönü, o meşhur meydan muharebelerini verirken de zaten hep ayni şekilde hareket etmiş, muharebe plânının başarıya ulaşmasının askerin zamanında hareket etmesine bağlı bulunduğunu söyliyerek. askerin ha-

Kara Tohum

Türkiyenin büyük ekonomik meseleleri 27 Mayıstan sonra âdeta sokağa dökülüverdl. Her yaşta ve her seviyede vatandaş bugün işyerinde, okul sıralarında, evlerde ve kahvelerde bu konuları konuşuyor. Yetkililer açık oturumlar konferanslar düzenliyorlar. Devlet Radyosu, yayınlarında bunlara yer ayırıyor. Bir memleketin ekonomik bağımsızlığının siyasi bağımsızlığı kadar önemli olduğu, Kıbrıs dâvası ile artık su yüzüne çıkmış bulunuyor. Tarafsız büyük gazeteler adeta birer okul niteliği taşıyor- Tanınmış imzalar hep bu konular üzerinde duruyor, memleket meselelerini en açık bir dille halka anlatmağa çalışıyorlar. Bu arada ilim adamları, uzmanlar da sık sık bu gazetelerde memleket meselelerini ilim ve teknik yönünden ele alıyorlar, bunları herhangi bir politik inancın veya belirli akımın peşin hükümlerinden art düşüncelerinden uzak tutarak, tam bîr tarafsızlık içinde halka sunuyorlar. Gençler, kadınlar ve erkekler gazetelerde çıkan bu yazıları artık yalnızca okumakla kalmıyor, bunları kesiyor, basuçlarında, ceplerinde saklıyorlar ve bunları öğrenmek kadar öğretmek zorunlusunu da içlerinde duyuyorlar.

Bu hal, yarınımız için hiç şüphe yok ki büyük bir umut kaynağıdır. Eğer türk aydınları, aydın türk politikacıları bu yolda birleşir, politik davranışları, politik oyunları bir yana iter, Hasır çekişmelerden kurtulabilirler - se, biribir zenginlikle dolu toprağımızda, turistik zenginliklerimizden, zekâ ve kaabiliyetterle dolu insan gücümüzden faydalanmak, kalkınma" isteğini gerçekleştirmek, gerçekten mümkün olacaktır.

*

Egede bir geziden dönüyorum- Efesı, Selçugu Pamukkaleyi gördüm. Tabiat zenginliğinin tabiat güzelliğinin eşsiz tarihi eserlerle kucaklaştığı topraklarımızda bunlar ancak birer noktadır. Anadolunun her bir kâsesinden ayni zenginlik taşıyor, ayni zenginlik köy çocuğunun yaşamak, öğrenmek ve başarmak isteğiyle yanıp tutuşan zeki bakışlarından fışkırıyor. Ne yazık ki biz bu toprağa, sistemli bir şekilde, kara tohum ekmekte devam ediyoruz: Bu gezi sırasında, otobüsle Denizliden Burdura gidiyordum. Otobüs bir köyün yakınından geçerken, sarı benizli, zayıf bir erkek çocuğun koşarak otobüse doğru geldiğini gördüm. Otobüs yavaşlamıştı, şoför mahallinden çocuğa doğru, evvelden hazırlanmış bir deste gazete fırlatıldı. Çocuk kollarını açarak öne doğru atıldı ama, gazeteleri kucaklıyamadı. İşte o zaman, onların birer Kara tohum gibi, şosenin kenarına serpilişini gördüm. Bunlar, Türkyenin meselelerini tarafsız bir gözle ele alsagazeteler değildi. Bunlar, lâik devlete karsı, aydınlığa ve ilerlemeye karşı bir süredir korkunç bir savaş açan, önem vermediğimiz, Hacıbayram meydanında görüp de gülüp geçtiğimiz, dilinden bile anlamadığımız acayip isimli gazete ve dergilerdi. İçlerinde bugünkü İktidarı tutan birkaç gazete de vardı- Bunlardan birisi, bilindiği gibi. Yassiadadaki hayali işkenceleri yazıp durmakta, diğeri memleketteki aydın kişileri komünistlikle suçlayarak en mükemmel bir komünizm propagandası yapmaktadır.

Çocuk gazeteleri toplarken, otobüs uzaklaştı. Yapabildiğim tek şey, elimdeki gazeteyi ona atmak oldu. Etrafımdakiler bana şöyle bir baktılar. Zaten ben gazetemi okurken, bu bakışı hep üzerimde hissetmiştim. Bıyık altından gülüyorlardı. Haklıydılar. Bunca kara tohuma gazete melhem olamazdı!

Demokratik rejimlerde ıslahatçı partiler yanında muhafazakâr partnerin bulunacağı da açıktır. Ancak bizdeki sözümona muhafazakârlar Cumhuriyet devrinin gerisine dönmek, vatandaşı çıkarcı zümrelerin yararına, yalancı din tefsirleriyle uyutmak çabasındadırlar. Bunun için Türkiye Büyük Millet' Meclisinden başlayıp köye ki dar inen bir sistemli çalışma içindedirler. Son olarak Meclise şevke dilen Diyanet İsleri Tasarısı bunun en açık bir delilidir. Din işlerini sözümona devlet işlerinden ayırma çabası gösterenler, aslında din okullarının, kuran kurslarının, din eğitiminin devlet denetimi dışında tutulmasını istemişler ve böylece, hasretini duyduktan Cumhuriyet öncesi devrini yaşatmak çabasına düşmüşlerdir.

Anadoluya deste deste dağıtılan gerici ve nurcu dergilerin, kara gazetelerin karşısına dikilmemiz gerekir- Buna karşı aydının düzenlediği açık oturum, yurt çapında yeterli değildir. Kara tohumun, kara yayınların okutulmamış kimselere çekici geldiği bir gerçektir. Kara tohumun panzehirini bulup, bunu sistemli bir şekilde köye akıtmak zorundayız. Çünkü demokratik rejim kişiye dayanan, onun aydınlatılmağını gerektiren bir rejimdir.

Jale CANDAN

reket saatini cephede bizzat kontrol etmiştir. Kütük meselesi de seçimlerin en önemli meselesi idi. CHP'nin mahalli seçimlerde bu yüzden çok dili yanmış ve Başk?ntih özellikle Yenişehir kısmında pek çok vatandaş, kütüklere kayıtlı bulunmadıkları için. oylarım kullanamamışlardı.

Kütük meselesi

Gündüzleri sokak sokak dolaşan CHP'li kadınlar belirli saatlerde ilçelerde toplandıkları zaman, aldıkları sonuçları konuşuyorlardı. Her sokakta, vasati, 50 kişi yazılmamış, kütüklere kayıt muamelesini yapan memurlar bazı apartman veya blokları toptan atlayıvermişierdi. Birçok vatandaşlar, oylarına önem vermesle beraber, büyük bir İhmalkârlık içinde görülüyor, her işi son dakikaya bırakıyorlardı. Pek çoğu. henüz hangi muhtarlığa bağlı bulunduğunu da bilmiyordu. Muhtarlıklar meselesi de ayrı bir dertti. Evler muhtarlıklara öyle karışık şekilde bağlanmıştı ki, işin içinden çıkmak zor oluyordu. Meselâ bîr üye. bu konuda şöyle dedi:

"— Seçimler için kayıt gününü ciddi yetle ele almak ve nüfus sayımında olduğu gibi sokağa, çıkma yasağı koyarak aynı gün bütün yurtta seçmenleri kütüğe kaydetmek tek çıkar yoldur.

Önemli memleket meselelerini tartışmak için ömür tüketen birçok aydınların seçmen kütüklerine kaydol. makta gösterdikleri ihmali anlamak da ayrıca mümkün değildir. Gönüllü hanımların yaptıkları bu kontrol taraması bir hususu kesinlikle gözler önüne sermiştir ki o da, kütük meselesidir. Kütük meselesi maalesef henüz halledilmiş; bir mesele değildir. Bir yandan kayıtlar eksik olarak yapılırken, bir yandan da nüfus kâğıdına bakılmadan ve muhtarlık kayıtlarla karşılaştırılmadan kütüğe geçirilmektedir.

Hapishanedeki Nâzımdan

Semiha Berksoy 1939'un sonbaharında Türkiyeye gelmiştir. Artık daha. da meşhurdur ve sadece güzel değil, aynı zamanda mükemmel terbiye edilmiş bir sese sahiptir. İstikbal önünde açıktır. Ama anım aklındaki, sevgili şairidir, Nâzım Hikmetidir.

Nitekim, gençkızın ilk ziyaret ettiği yer Sultanahmet Cezaevidir. Şairi oradadır. Nâzım Hikmet, ümitlerini gerçekleştirememiştir. Aldığı tebdilhava hürriyete cevrilememiştir. Altı ayın sonunda onu yeniden demir parmaklıkların arkasına göndermişlerdir. Semiha ile Nâzımın ilk karşılaşmaları orada, müdürün odasında olur.

Nâzım Semihadan, gidip annesini, Celale Hanımı görmesini ister. Celile Hanım yalnızdır. Bedbahttır. Üzgündür. Mütemadiyen resim yapmaktadır. Semiha onun için bir ışık, yenilik ve canlılık olur. Az zamanda gençkız ile yaşlı kadın arasında bir ana-kız münasebeti başlar. Semiha artık Nâzımın annesine "anne" demekte ve Celile Hanım Semihada yeni bir evlât görmektedir.

Bu arada hapishane ziyaretleri devam eder.

Semiha Berksoyun o günlerden sakladıkları, ziyaret saatlerinde karşılıklı yazılmış pusulalardır.İşte, bir tanesi : Semihanın bir kartı. Üzerinde "Semiha Berksoy - Hochshule für Musik - Berlin" yazılı. Tarih, 17.9.39. Semiha şunu yazmış: "İçerisi kalabalıkmış. Girmek iste. medim - Semiha". Nâzım aynı karta karalamış:"Yumurta, yağ ve havyar aldım. Selâm ve hasret - Nâzım".

Gene böyle bir ziyaret hatırası. Sarı bir müsvedde defteri kâğıdına kurşun kalemle yazılmış:

Tesbihe, çiçeğe, armuta, Mecmuaya teşekkür. Bugün hayırlı haber aldım. Cezamın birbuçuk seneye inmesi suretiyle yakında çıkacağımı söylediler. Doğrudur diyelim.

Selam ve hasret.

Altonda imza yoktur. Zaten bu, Semihanın şu pusulasına cevaptır:

19.10.39

Şu yeşil teşbihi muratların yerini bulsun diye, buradan çıkmak için getirdim! Bu teşbihin her bir tanesine benim dudaklarımın sıcak duası sinmiştir. Bundan dolayı tılısımlıdır! - Semiha

Bana hediye ettiğin teşbihine çok teşekkür ederim.

Nâzım Hikmet artık bütün mahkûmların psikolojisine girmiştir. Hapishanelerde her şey "erken tahliye"nin müjdecisidir. Bir haber, bir işaret, bir tefsir mahkûmun yüreğini ümitle doldurmaya yeter. Hattâ bazen, bir mahkûm şaka olsun diye bir havadis çıkarır. Havadis akşama, gene kendisine, hapishaneyi bir baştan ötekine dolaştıktan sonra öyle bir gelir ki şakacı mahkûm bile buna inanır. Bilhassa İstanbuldayken Nâzım Hikmetin pusulalarında hep bu hava vardır. İşte, bunlardan bir tanesi daha. Aynı, sarı müsvedde defterinin bir kopuk yaprağına kurşun kalemle yazılmış. Biraz, şiirlerinin havasını andırıyor:

İki paket Yenice ve bir buket karanfil aldım, Teşekkür.

Keyfim yerinde.

Çalışıyorum.

Dünyadan ve hayattan memnunum.

Yalanda çıkacağımı söylüyorlar.

Buluşur ve

Kavuşuruz..

Selâm, Hasret

Pusulalar devam edip gidiyor. Çoğu, sarı müsvedde defterinin kâğıtlarında. "Pazartesi günü saat dokuz buçuktan itibaren gelebilirsin. Gönderdiklerini aldım. Sağol" "Saat dokuz buçuktan itibaren"in altını çizmiş.

Başka bir gün, san müsvedde kâğıdını da bulamamış ki "Türkiye İnhisarlar İdaresi Birinci Nevi" paketinin kapağı arkasına "Gelin Elbette - Beklerim" diye karalamış. "Geleyim mi?", "Gel'» sözleri bu pusulaların en fazla tekrarlanan sözcükleri.

Fakat Nâzım Hikmetin İstanbul Cezaevinde kalışı fazla uzun sürmeyecektir. Bir gün onu Çankırıya göndereceklerdir. Artok, Semiha ile şairi arasında asıl mektuplaşma başlamaktadır. Zaten Semiha kalkıp Çankırıya da gidecek, Nâzımı orada da görecek, onu yalnız bı-

Semihaya

rakmamaya çalışacaktır,

Nazımın Çankırıdan İlk mektubu Ferit Alnar vasıtasıyla gönderilmiştir. Tarih, 1940'in İlkbaharıdır. Mektup şairin imlâsıyla şudur:

Feridciğim,

bu mektubu lütfen 'Semihaya gönder. Kızın İstanbuldaki adresini bilmiyorum.

Yakında görüşmek ümidiyle - Nâzım

15-4-940 - Çankırı

Kızım,

Resimlerini, mektuplarını, kitablarını sesini ve yüreğini aldık. Sen sağ ol. Sesin ve yüreğin insanlara teselli ve yaşamak ümidi vererek daim olsunlar.

Son mektubunda: 'İnşallah yakında Çankırıda serbest olursunuz" diye bir cümle var. Bunu bize tefsir ve izah eden bir mektup yazarsan bahtiyar oluruz,

lstanbuldaki adresini bildir.

Almanayaya gitmek işi ne oldu?

Çocukları sevenler dünyayı en yürekten anlıyan ve insanlara en derin acıyıp onları en kolay affedenlerdir. Çocukları sev. Bir düzüne çocuğun olsun. Hepsi senin gibi güzel sesli ve iyi yürekli.

Hasretle mektubuna bekleriz. ,

Semihanın iki satırı mahkûmlarda gene bir umut ateşi yakmıştır. Halbuki Semihanın söylediği sadece bir temennidir ve ciddi bir sebebe dayanmamaktadır. Zaten, bir gençkızın böyle şeylerden nasıl haberi olacaktır? Semiha ve Celile Hanım gerçi Nâzımın affedilmesi için çalışmaktadırlar. Celile Hanım tabii çok aktiftir, yakın akrabası Ali Fuat Cebesoy da - Nâzım ona "Dayı Pasa" demektedir - yeğeninin 'hürriyetine kavuşabilmesi, yahut şartlarının iyileştirilmesi için elinden geleni yapmaktadır. Fakat elden gelen fazla değildir.

Nâzım Hikmet Çarıkında yalnız değildir. Yanında

Semiha Berksoy

Bu kubbede ,kalan hoş seda...

Kemal Tahir ile Dr. Hikmet de vardır. Bir gün üç ahbap çavuşlar otururlar ve Semiha Berksoya müşterek bir mektup yazarlar. Kemal Tahir ile Dr. Hikmetin mektupları eski türkçedir. Nâzım tabii yeni harflerle yazar.

Nâzım Hikmet ve arkadaşları için kara kaşlı, kara gözlü sinyorina sanki dış âleme açılmış bir penceredir

Bu Mektup önümüzdeki sayıda aynen çıkacaktır.

M U S İ K İ

Konserler

Türk Ordusunda müzik

Tandoğan meydanındaki Ordu Sineması, geride bıraktığımız hafta içinde, yurdumuzda ilk defa vukubulan bir olaya sahne oldu: Silâhlı Kuvvetler mensuplarından kurulu küçük bir orkestranın konseri!. Konser, Askeri Mızıka Okulu tarafından düzenlenmişti, İlk bölümde, Üsteğmen Ural Çimli yönetimindeki okul bandosu marşlar, uvertür ve fanteziler çaldıktan sonra, Teğmen Erdoğan Okyay yönetimindeki küçük orkestra Vivaldi, Bartok ve Mozart'tan parçalar çaldı. Başta Genel Kurmay Başkanı Cevdet Sunay olmak üzere seçkin bir topluluk konseri büyük bir ilgi ile izledi. Olayın en önemli tarafı, yepyeni bir hamlenin ilk adımı ve müjdecisi olmasıydı.

Askeri bandolarımız, üç büyük şehrin dışında, bütün yurdun tek müzik topluluklarıdır ve törenler dışında yaptıkları konserlerle çevrenin müzik ihtiyacını karşılamada yardımcı olmaktadırlar. Bu bandolardan daha olumlu sonuçlar alabilmenin tek şartı, onlara daha iyi eleman yetiştirecek olan kaynakların her bakımdan takviyesidir. Bunu çok iyi anlıyan ilgililer, ana kaynak olan Askeri Mızıka Okulunun genişletilmesi için gerekli plânları yapmış bulunmaktadırlar. Ama her şeyin temeli eğitim ve öğrenimdir. 27 Mayıs Devriminden sonra yapılan ordu tensikatında, toplu olarak en isabetsiz karar, bando subaylarının da emekliye sevkleri olmuştur. Kadrolarda tıkanıklık diye bir şey düşünülemezdi, zira gerçek ihtiyaç mevcudun çok üzerindeydi. Bu hareketten sonra, emsalleri arasında çok iyi bir yeri olan Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası budanarak, doldurulması çok güç boşluklar içinde bırakıldığı gibi. Mızıka Okulu da öğretim üyesi bakımından zor durumda kalmıştır. Durumu dikkate alan ilgililer çok isabetli bir kararla, askerliğini yapmakta olan Konservatuvar ve Gazi Eğitim Enstitüsü müzikçilerinin okulda hizmet yapmalarını sağlamışlardır. Çoğu aktif müzikçi olan bu elemanları bu yönde de hizmete sevketmekle Askerî Mızıka Okulu yeni ve çok faydalı bir hareketin öncüsü olmaktadır. Halen küçük bir çekirdek olan bu davranış, ilerde gelişecek Ordu orkestraları, Ordu tiyatroları, Ordu dans ve çalgı gruplarının ilk müjdecisidir.

Müzik ve savaş

Moral ve moral eğitimi, bugünkü modem orduların en büyük silâhlarından biridir. Dünya tarihinde şimdiye kadar en büyük savaş mekanizmasını İkinci Dünya Harbi ile kurmuş bulunan Amerika, bu kadar çeşitli yerlerde savaşan askerlerinin hep ayni tazelikte kalan savaş gücünü büyük çapta moral takviyeye borçludur. En tanınmış sanatçıları dahi cephe cephe, hatta siper siper dolaşarak, bazen ateş hattında onlara sanatları ile güç vermişlerdir. Ordumuzda bir Moral Şubesi vardır, fakat güzel sanatlar yönünden yeterli şekilde örgütlenmemiştir. Tanınmış bir müzikçimiz bir süre önce ilgili daireye geniş bir rapor vererek, yapılması gereken işleri işaretlemiştir: Her yıl askerliğini yapmakta olan en çok otuz-kırk sanatçı, ateş gücü bakımından, Türk Ordusunun büyük kitlesi yanında sayıca büyük bir önem taşımaz. Ama bu sanatçılar, iyi organize edildigi takdirde, sanatları île bütün ordumuza moral bakımından büyük etki ve fayda sağlıyabilirler. Ordu birliklerimiz yurdun en hücra köşelerinde bile uygarlığın ve çağımız yaşantısının bir projektörü gibidir. Oralara gelecek ordu sanat toplulukları ayni zamanda halkımıza da yararlı olacaktır.

Ordumuz sanat geleneği bakımından da geniş bir geçmişe sahiptir. Türk ülkelerinin bağımsızlık sembolü, sancak yanında bir çeşit davuldu. Müzik hükümranlık derecesinin ölçüsü sayılıyor, ona göre "növbet" vuruluyordu. Vaktiyle mehter takımlarımız çağının en iyi kuruluştan idi. Çeşitli ülkeler buna benzer takımlar yapabilmek için yarışmışlardır. Yurdumuzda bugün milli törenlerin nabzı. askeri bandoların ahengi ile birlikte çarpmaktadır.

Bando Mızıka Okulu

Orduda sanat çalışması

Bu sebeplerden dolayı, askerliğini yapmakta olan sanatçıları bir merkezde toplayıp çalıştırmak ve gruplar halinde - icabında takviye de alarak - bütün birlikleri dolaştırmak, onlardan en iyi bir şekilde yararlanmayı sağlıyacaktır. Böylece yavaş yavaş, köklü şekilde, Ordu tiyatrosu, Ordu orkestrası, Ordu dans ve çalgı topluluklarının temeli atılmış olacaktır. Ordumuzun girişeceği bu yeni hamlede idealist türk sanatçılarından beklenen, bütün güçleri ile buna yardımcı olmaktır.

VATAN TOPRAĞINDAN FIŞKIRAN PETROL

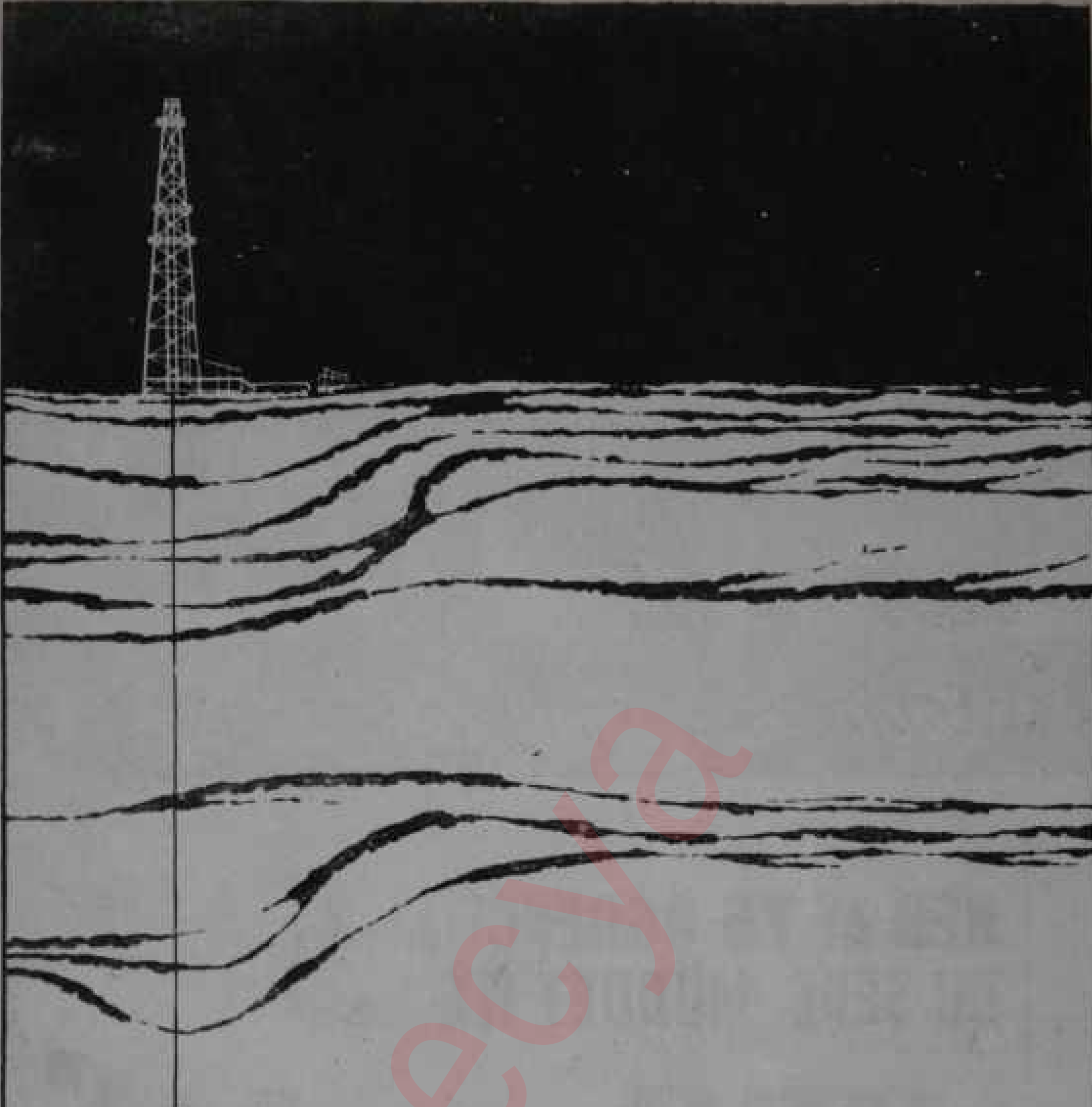
PETROL OFİSİ

SATIŞ İSTASYONLARINDA SATILMAKTADIR.

PETROL OFİSİ BÜTÜN YURT'DA

HER ZAMAN HER YERDE HİZMETİNİZDEDİR

UĞUR K.
Oooo ne güzel fırsat...
HER AY 75 ÖĞRENCİYE
İKİ SENE MÜDDET İLE
250
liralık burs
ömür boyunca
AYLIK GELİR
ZENGİN
PARA İKRAMİYELERİ
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI